

**“Ennakointi, ennakointi ja ennakointi!” -
Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia lasten ag-
gressiivisesta käyttäytymisestä ja sen tukemisesta var-
haiskasvatuksessa**
Beini Huang

Proseminarityö
Kevätkausi 2022
Varhaiskasvatustieteen aineopintojen
Jyväskylän avoin yliopisto

TIIVISTELMÄ

Huang, Beini. 2022. "Ennakointi, ennakointi ja ennakointi!"- Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä ja sen tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatustieteen aineopintojen proseminarityö. Jyväskylän avoin yliopisto. 47 sivua + liitteet.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamat lasten aggressiivisen käyttäytymiset sekä toimintatapoja, joita ehkäistä ja puuttua aggressiivisen käyttäytymistä. Tutkimuksen avulla myös pyrittiin löytämään erilaista toimintatapoja, joita tukea aggressiivisesta käyttäytyvää lasta varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuksen teoreettinen tausta koostuu ensin varhaiskasvatuksen tavoitteita ja tarkastellee toiseksi yleisen aggressiivisuuden ja sen liittyvän käsitteestä sekä lasten aggressiivisen käyttäytymisen ilmiötä. Teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan myös Varhaiskasvatuksen henkilöstön toimintatapoja ja sen merkitystä aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa.

Tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimukseen osallistettiin kolme päiväkodin varhaiskasvatuksen ammattilaista. Tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla. Tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimustulosten mukaan lasten aggressiivinen käyttäytyminen päiväkodissa on fyysistä ja sanallista. Aggressiivisten tilanteissa tärkeinä toimintatapoina ovat rauhoitettava puheet, lapsen siirtämistä toisalle ja pienryhmätoiminta sekä siirtymätilanteiden tukemista. Lisäksi aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisen varhaiskasvatuksessa kannalta on tärkeää edistää vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Lasten aggressiivisesti käyttäytymistä on lisääntynyt ja tämän tutkimuksen mukaan aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kanssa varhaiskasvatuksen henkilöstö toimivat rauhallisemmin ja ennakoivat kielellisesti ja visuaalisesti.

Asiasanat: lapsi, aggressiivinen käyttäytyminen, varhaiskasvatuksen henkilöstön toiminta, pedagoginen toiminta, kokemus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	2
1 JOHDANTO.....	5
2 LAPSEN AGGRESSIIVINEN KÄYTTÄYTYMINEN VARHAISKASVATUKSESSA.....	7
2.1 Varhaiskasvatus kasvun ympäristönä.....	7
2.2 Aggressio ja aggressiivisuus	9
2.3 Aggression muotoja.....	10
2.4 Lapsen aggressiivinen käyttäytyminen.....	11
2.5 Aggressiivisen käyttäytymisen taustatekijät	13
3 AGGRESSIIVISEN KÄYTTÄYTYMISEN PEDAGOGINEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA.....	15
3.1 Pedagoginen toiminta	15
3.2 Vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa.....	18
3.3 Lapsen aggressiivisen käyttäytymisen kohtaaminen.....	20
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	23
4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	23
4.2 Tutkimuskonteksti	23
4.1 Tutkimusaineiston keruu.....	25
4.2 Tutkimukseen osallistujat.....	26
4.3 Aineiston analyysi	27
4.4 Eettiset ratkaisut.....	29
5 VARHAISKASVATUKSEN HENKILÖSTÖN TOIMINTATAPOJA LASTEN AGGRESSIIVISESTA KÄYTTÄYTYMISESTÄ.....	31

5.1	Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemukset aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa	31
5.1.1	Varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamat lasten aggressiivisen käyttäytymiset.....	32
5.1.2	Varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamisen toimintatavat ..	32
5.1.3	Tilanteen jälkeiset toimintatavat	33
5.2	Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukeminen aggressiivisesta käyttäytyvää lasta varhaiskasvatuksessa	34
5.2.1	Pedagogiset keinot aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa	35
5.2.2	Vuorovaikutus aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa	36
5.2.3	Yhteistyö aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa ..	37
6	POHDINTA.....	39
6.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	39
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet	42
	LÄHTEET	45
	LIITTEET.....	48

1 JOHDANTO

Lasten vaara- ja uhkatilanteet ovat lisääntyneet sekä pienillä lapsilla on näkyviä aggressiivista käyttäytymistä päiväkodissa. Aggressio-ongelmat ovat varsin yleisiä lapsuus- ja nuoruusiässä (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 11). Tutkimuksen aihe on tärkeä, koska varhaiskasvatus opettajat ja lastenhoitajat ilmaisevat, että lasten aggressiivinen käyttäytyminen on erilaisissa yhteyksissä esillä erilainen tavoin. Esimerkiksi, haastavien lasten hoitoa on lisääntynyt päiväkotien arjessa, missä voi kuulua toisten lasten ja aikuisten lyömistä sekä puremista, kertoo varhaiskasvatuspäällikkö Leena Laine mediassa (Malminen, 2017).

Lasten aggressiivisen käyttäytymisen lisääntyminen on näytetty myös erilaisessa työolojen liittyvien tutkimuksissa. Esimerkiksi, Opettajien ammatti-järjestön OAJ: n tekemässä työolobarometrissa (2021) selvittää, että 39 % varhaiskasvatusalalla työskentelevistä oli kokenut viimeisen 12 kuukauden aikana väkivaltaa, kun vastaava lukema keskiarvo vuonna 2019 oli 35 %. Varhaiskasvatuksessa kasvattajan kokeman väkivallan määrä on kasvanut edelleen. (OAJ, 2019; OAJ, 2021.) Myös, työterveyslaitoksen tekemän tutkimuksen (2015) mukaan päivittäisestä väkivallasta kokevat eniten erityisopettajat ja kouluavustajat ja varhaiskasvatus opettajat. Myös lasten negatiivinen sosiaalinen käyttäytymisen lisääntymistä tulee kuormittaa ammattikasvattajia työssään (Ahonen, 2017, s. 29).

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten hyvinvoinnista ja huolehtia lasten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehitystä (Opetushallitus, 2022). Lasten itsesätelytaidot ovat tärkeitä, jonka säädellä aggressiivista käytöstä (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 16). Ahosen (2017, s. 22) mukaan varhaiskasvatuksessa aikuisen rooli ja tukea lapsen sosiaalis-emotionaalisessa kehityksessä on erittäin tärkeä. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan lapsen itsesätelytaitoon, esimerkiksi lasten kykyyn ilmaisemaan ja käsittelemään tunteita konfliktitilanteissa. Derelin (2020, s. 229) mukaan varhaiskasvatuksessa voi tukea sosiaalis-emotionaalisten taitoa tehostetumpia näin ollen varhainen puuttuminen lasten

aggressiivisen käyttäytymisen on todella tärkeä. Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa keskitytään tutkimaan varhaiskasvatusalan työntekijöiden toimintatapoja lapsen aggressiivisuuden kokemisessa haastavissa tilanteissa.

Tarkastelen tässä työssä varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia aggressiivisesta käyttäytyvistä lapsista varhaiskasvatuksessa. Tämän tutkimus tutkii myös varhaiskasvatuksen henkilöstön toimintaa ja tukemista lapsiryhmän haastavissa tilanteissa, sisällä kuuluu lasten aggressiivista käyttäytymistä. Tutkimukseen osallistuivat kolme varhaiskasvatuksen henkilöstöjona, jotka olivat koulutukselta varhaiskasvatusopettaja ja lähihoitaja. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä on teemahaastattelu.

Tutkimuksen tavoitteena on saada selville, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö toimivat haastavissa tilanteissa, erityisesti kun lapsi käyttäytyy aggressiivisesti itselle, muiden lapselle tai aikuisen kohdalle. Tutkimuksen tarkoituksena on myös keskittyä tarkastelemaan varhaiskasvatuksen henkilöstön omia kokemuksia lasten aggressiivisen käyttäytymistä. Lisäksi tavoitteena onkin löytää, millaisia mahdollisia toimintatapoja varhaiskasvatuksen henkilöstö käytetty saavat rauhoittua ja estettyä tilanteen, kun ovat kohdatessa aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen. Toivon tämän tutkimuksen avulla löytyvien tukemista auttavan varhaiskasvatuksen henkilöstöä toimimaan kohdatessa uhka- ja väkivaltatilanteita työssä.

2 LAPSEN AGGRESSIIVINEN KÄYTTÄYTYMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Aloitan luvun kuvailemalla lyhyesti ja yleisesti varhaiskasvatuksen tavoitteita. Tässä luvussa tarkastellaan käsitteinä aggressiota ja aggressiivisuutta tai aggressiivinen käyttäytymistä sekä käsitellään yleisimpiä aggressiivisen käyttäytymisen muotoja että aggressiivisen käyttäytymisen liittyviä tekijöitä. Luvussa myös keskitytään lapsen aggressiivisen käyttäytymiseen erityisesti päiväkodissa.

2.1 Varhaiskasvatus kasvun ympäristönä

Varhaiskasvatuslain (2018) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea kaikin puolin lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä vahvistaa kehittävän, terveellisen ja turvallisen varhaiskasvatusympäristö lapsille. Opetushallituksen (2022) mukaan varhaiskasvatuksessa huomioitaan lapsen laaja-alaisen osaamiseen, koska lapsen osaaminen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen auttaa lasta tunnistamaan omaa vahvuutta, käyttämään taitoa ja toimimaan tilanteen edellyttämällä tavalla sekä myös edistää lapsen kasvua yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Varhaiskasvatuksessa kaikkien työtapojen tulee tukea lasten oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäisen oppimista ja kouluksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. (Opetushallituksen, 2022.)

Toimintakulttuuri vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun. Inklusiivinen toimintakulttuuri vaikuttaa kattavasti pedagogisen toiminnan saavuttamiseen, edistää lapsen osallisuutta ja oppimista sekä huomioida lapsen erilaisiin tarpeisiin. (Opetushallitus, 2022.) Lasten emotionaalisen säätely ja itsesäätely-kyky ovat tärkeitä, jonka säädellä aggressiivista käytöstä (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 114., Card & Little, 2006, s. 466). Itsesäätely-taitojen kehittäminen vaikuttaa hyvin erityisesti kehityksikä, kuten emotionaalisen ja sosiaalisen ajattelukyvyyn vaihetta (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 16). Siis varhaiskasvatuksessa lapsen

sosiaalis-emotionaalisen kehityksen tukemista on erittäin tärkeä. Inklusiivinen varhaiskasvatus on tärkeänä tapana tarjota kaikille lapsille oikeutta oppimaan ja kehittämään normaalisti oppimisympäristöissä (Turja, 2017, s. 152). Viitala (2019, s. 51–53) mukaan laadukkaan inklusiivisen ympäristö hyödyttää kaikkia lapsia, esimerkiksi, lapsen sosiaaliin sekä kielellisen ja kognitiivisen kehittymistä.

Inklusiivinen ympäristö tukee lasten sosiaalisia vuorovaikutuksia. Alijoki ja Pihlaja (2017, s. 263) selittävät lapsen osallisuuden ja ympäristön tärkeys kehityksen tukemisessa, joihin huomiota lasten erilaiset taitoihin, tavoitteisiin ja ohjauksen tarpeen. Sosiaalisen osallisuudessa lapset ovat positiivista mukana ryhmän kaikessa toiminnassa. Lapset hyötyvät vuorovaikutuksia ympäristössä ja ystävyysuhteiden rakentamisista. Osallisuutta toteuttamista auttaa lapsi saamaan mukavia kokemuksia, kokemaan hyväksyntää, lisäämään hänen sosiaalis-emotionaalista hyvinvointia, kehittämään itsetuntoa ja oppimaan keskustelutaitoja. (Viitala, 2019, s. 56–58.) Myös Kronqvist (2017, s. 11) tuo esille varhaiskasvatuksessa on erittäin tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilöstö edistävät lasten hyvinvointia kehittämällä ympäristö sekä auttamalla heitä yhteisöllisyyteen, jossa kaikki lapset saavat mahdollisuus luottaa itsen ja kehittää yksilöllisiä kykyjään.

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa myös edistetään osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä arvostetaan lapsen, henkilöstön ja huoltajien näkemyksiä ja mielipiteitä (Opetushallitus, 2022). Varhaiskasvatuslain (2018) mukaan varhaiskasvatuksessa huolehditaan lasten sosiaalisen, fyysisen ja psyykkisen turvallisuudesta, jolloin ei tule hyväksyä kiusaamista eikä väkivaltaa. Lisäksi aggressiivisuuden ja levottomuuden ristiriitojen tunnistaminen ja niiden puuttuminen ja ehkäiseminen ovat myös tärkeitä, joka tulee osana toimintakulttuurin kehittämistä. Näistä tilanteista varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee keskustella lapsen huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri korostaa vanhempien osallisuutta ja vaikutusta varhaiskasvatukseen sekä henkilöstön keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutusta huoltajien ja lähiympäristön kanssa. (Opetushallitus, 2022.)

2.2 Aggressio ja aggressiivisuus

Aggression voidaan ajatella tunne, jota voi johtaa toiminta impulssien ja vihan muotoihin esimerkiksi kauhu, raivo, kostonhimon, pelko ja syyllisyys (Caciatore 2007, s. 16–28). Aggressio usein käsitellään kielteisesti, mutta se voidaan myös luonnehtia voima, johon liittyy halu toimia. Aggressiota tarvitaan useilla tilanteissa esimerkiksi, kun ihmiset puolustavat omia etuja. Aggression tunne vahvistuu ja aggressio yllyttää toimimaan jos joku kokeilla vahingoittaa itseä tai tuntuu väärältä. Aggressio on voima, joka pyrkii muuttamaan asioita. Aggressiolla on myös yhdistys itsetunnon kehitykseen. Ihminen yrittää haastavia asioita ja onnistuu, siis itsetunto monesti voimistua. (Riihonen & Koskinen, 2020, s.12–13.)

Keltikangas-Järvinen (2010, s. 72–73) on sitä mieltä, että aggressiivinen käyttäytyminen ja aggressio tunne ovat eri asioita. Kaltiala-Heino (2013, s. 72–73) on määritellyt käyttäytymiseksi, jolla on tarkoituksellisesta toisen ihmisen fyysistä tai psyykkistä vahingoittaa tai loukata sekä jossa saatetaan rikkoa lakia. Aggressiivista käyttäytymistä on osa ihmisen reagoitua ja näyttäytynyt eri muodoissa esimerkiksi lyömistä, nimittelyä tai painostusta (Kaltiala-Heino, 2013, s. 72). Sen sijaan Keltikangas-Järvisen (2010, s. 72–73) mukaan aggressiivisuus on käyttäytymistä, johon aggressio tunteet ja muut tekijät yhdessä johtavat. Aggressiivisen käyttäytymiset ovat ihmisen selviytymiskeinoja, joilla pyritään hallitsemaan uhkaavia tilanteita ja poistamaan ahdistusta.

Aggressio-ongelmat ovat tavallisia lapsuusiässä (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 12). Ihminen ilmaisee aggressiota, kun hän tahtoo olla oma asema yhteisön hierarkiassa. Evoluutiobiologiasta tiedetään että sellaista taipumus sanottu nokkimisjärjestykseen. Nokkimisjärjestykseen liittyvät ilmiöt ilmenevät varsinkin lastenryhmissä, joissa lapset yrittävät hakemaan omia paikkoja eri tavoin. Tällöin he kiusaavat muita lapsia ja ovat uhmakkaita tai tottelemattomia. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 14.) Aggressiivisuus edelleen esiintyy ongelmallisena silloin, kun se purkautuu päiväkodissa epäsuotuisalla tavalla (Keltikangas-Järvinen 2010, s. 72–73). Pienillä lapsilla viha, väsymys, suru ja raivo purkautuvat monesti fyysisesti. Tärkeänä on, miten toimitaan vihan ja aggression motivoimina.

(Cacciatore & Hurme, 2008, s. 26–28.) Siis aikuisten ohjausta ja puuttumista merkittävästi vaikuttavat lasten aggressiivisuuden esiintymiseen (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 14).

2.3 Aggression muotoja

Aggression muotoja on useita, kuten voi olla sanallisen, fyysisen, sosiaalisen aggressiot. Sanallinen aggressio voi olla huutaminen, haukkuminen, nimittely tai kiros. Sosiaalinen aggressio sisältää esimerkiksi juoruilua ja poissulkemista. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 13.) Derelin (2020, s. 229–230) mukaan fyysinen aggressio käsittää monet väkivallan muodot fyysisesti, että tarkoituksena on vahingoittaa muita sanallisia uhkauksia tai vahingoittaa muita käyttämällä fyysisen voimaa, kuten lyöminen ja työntäminen

Aggressiivisuuden muoto voi olla myös relationaalinen aggressiivisuus, joka Derelin (2020, s. 229–230) mukaan sisältää käyttäytymistä, joka suoraan tai epäsuoraan vahingoittaa vertaista suhteita tai estää sosiaalista muiden yksilöiden suhteita. Tämä voi olla esimerkiksi ystäväystymättömyys, ryhmän ulkopelille jättämistä sekä vääriä juoruilua. Fyysinen aggressio aiheuttaa fyysistä vahinkoa lapsille, kun taas suhteellinen aggressio aiheuttaa heille henkistä vahinkoa (Derelin, 2020, s. 229–230). Keltikangas-Järvinen (2010, s. 67) on korostanut iän tärkeys aggressiivisen käyttäytymisen esiintymisen muodoissa. Varhaislapsuuden aggressiivinen käytös lasten kohtaan alkaa näkyä noin kolmen vuoden iässä. Kun verbaalisen ja sosiaaliset kognitiiviset taidot kehittyvät, lapset alkavat käyttää suhteellista aggressiota noin 4–5-vuotiaana. (Derelin, 2020, s. 229–230.)

Lisäksi aggressiivisesta käytöstä tunnistetaan kaksi erilaista muotoa, reaktiivinen ja proaktiivinen aggressiivisuus, jotka liittyvät toiminnan motiiviin. Reaktiivinen aggressiivisuus tarkoittaa vihamielistä reagointia uhkaan, jota on usein vihaisiin tai emotionaalisesti sääntelemättömän reaktioihin koettuihin loukkauksiin tai turhautumiseen. (Card & Little, 2006, s. 467.) Reaktiivista aggressiiviset toiminnat ovat monta, johon liittyy hallitsemattomasti tunteita (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 12). Reaktiivinen aggressiivisuus toteutuu monesti

herkästi voimakkailla tunteilla lapsilla. Itsesäätelytaidot puutteet vaikuttavat reaktiivisesti aggressiivisen lapsen käyttäytymiseen ja hän voi tulkita sosiaalisen viestejä virheellisesti, mikä käyttäytyä sen mukaisesti ja reagointia voimakkaasti. (Ahonen, 2017, s. 33.)

Proaktiivisella aggression muodolla hyökkäävää aggressiivisuutta, jossa tekijä on tarkoituksellista ja tahallisiin tekoihin, jotka on suunnattu haluttujen tavoitteiden saavuttamiseen ja usein myös "kylmäveristä" käyttäytymistä. (Card & Little, 2006, s. 467.) Proaktiivinen aggressiivisuus on hallitumpaa ja jopa suunnitelmallista. Koska proaktiiviseen aggressiivisuus ei välttämättä liity voimakkaan tunteihin, ja lapsi on todennäköisesti oppinut ajattelemaan aggressiivisen käyttäytymisen olevan palkitseva ja tehokas keino saavuttaa tavoitteita. Reaktiivinen ja proaktiivinen aggressiivisuus voivat ilmestyä saman lapsen käyttäytymisessä vuorotellen tai jopa limittäin. (Ahonen, 2017, s. 33–34.)

2.4 Lapsen aggressiivinen käyttäytyminen

Lasten aggression näkyy tavallisesti murjottamisena, huutamisena ja myös fyysisen käyttäytymisenä. Aggressiivisen käytös vihaisessa tunnetilassa saattaa heittää tai rikkoa tavaroita sekä työntää, lyödä, puraista raapia tai potkia muita. Lasten väkivaltainen käytös on kohdistua aikuisina, lapsina tai molempina. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 21.) Alijoki ja Pihlaja (2017, s. 270) kertovat myös että, lapsen aggressiivinen käyttäytyminen voi näyttää ja tuntua koko lapsiryhmän toiminnassa sekä kohdistua myös aikuiseen. Esimerkiksi kaverin kanssa aggressio näky tavallisesti tappeluna tai erilaisena kiusaamisena. Aikuisen pitää ylläpitää rajat ja tehdä selväksi lapsille että, aggressiivista käyttäytymistä ei voi sallia. (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 270.) Ostrov ja Keating (2004) esittävät lisäksi "sukupuolinen" ero voi olla erilaiset aggressiiviset motiivit ja konteksti vaatimukset eli pojat osoittavat enemmän fyysistä aggressiota esimerkiksi, tappelut mutta tytöt osoittavat korkeampaa suhteellista aggressiota esimerkiksi, kiusaaminen tai ilkeys.

Tunnesäätelyn vaikeus ja impulsiivisuus yleensä johtavat lasten aggressiivisen käytöstä. Jos lapset tekevät aamupäivän hyvin vaikea tehtävistä, iltapäivällä lasten väsyn tilanteet alkavat muuttua nopeasti rauhallisuudesta levottomuuteen. (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 270.) Lapsen temperamentin impulsiivinen ominaisuus hankaloittaa harkintakyvyn käyttöä. Vihaisena lapsi rikkoo omaa tärkeää esineitä, kuten puhelinta. Aggressiivisesti toimiva impulsiivinen lapsi myös altistuu normaali enemmän vahingoille ja riskikäyttäytymiselle esimerkiksi, korkealta putoamiselle. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 22.) Lisäksi, aggressiivisen lapsi ei osaa aggression kustannuksia tai hillitä itseäni, kun aggressiivinen impulssi syntyy. Siksi lapsella on tappeluita tai samanlaisia tilanteita ja vieläpä hän hyökkää myös aikuisen kimppuun. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 23.) Pienin lasten valtavan tunnepurkausta näkyy monesti nopeana väkivaltana, että he saattavat lyödä, potkita, revitä ja purtta kaikkea uhkaavaa. Aikuisten pitää mahdollista rajoittaa pientä lasta, ettei vahinkoja tapahdu sellaisissa tilanteissa. (Cacciatore & Hurme, 2008, s. 33.) Aggressiivisesti toimivan lapsi vielä saattaa käyttää aggressiota esimerkiksi aikuisen huomion tai mieleisen asioitaan itselle saavuttamista eli aggressiivisen käytös on keino saavuttaa hänen haluamansa (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 24). Aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen tukemisessa tulee huomioida lapsen turvallisen tutustumiseen ja sopeutumiseen sekä muiden lasten turvallisuuteen (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 270).

Lapsen kykyyn säännöstellä ja hallita omaa aggressiivista käytöstä vaikuttaa erityisen kehitysikä, joka tarkoittaa kehitysvaihe, kuten motorisen, kielellisen, emotionaalisen ja sosiaalisen kehityksen vaihetta, ei kalenteri-ikää. Väkivaltaisesti käyttäytyvät lapset ovat monesti kehitysiältä myöhään kuin muihin samankäisiin lapsiin. Heidän käyttämät keinot ja toimintatavat ovat epäkypsiä. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 16.) Kun lapsi oppii rajoja ja sääntöjä, hänen moraalinsa, oikeudenmukaisuuden taju ja empatia kehittyvät hitaasti sekä omatunto vahvistuu. Lapset tarvitsisivat aikaisemmin tukea aikuiselta, sillä lasten tulee saada oppia, haalita tunteita. (Cacciatore & Hurme, 2008, s. 32.) Kiukku ja ahdistus ovat tunteenpurkauksista usein yhdessä (Ahonen 2015, s. 44–45). Lapsi tarvitsee apua myös tunteen tunnistamisessa sanoittamisessa ja sitä myöten niiden

hallitsemisessa, jolloin tunnekuuhu ei aina kasvaa ylivoimaisiksi tai johtaa tunnen purkautumiseen välittömästi (Cacciatore & Hurme, 2008, s. 33). Kypsyessä lapset kehittävät kykyä säädellä reaktioitaan. Useimmilla lapsilla aggressiivinen käytös nousee esiin toisen ikävuoden loppuun mennessä, ja siitä useimmat lapset oppivat säätämään ja hillittämään aggressiivisia käytöstapojaan kouluikään mennessä. (Cacciatore & Hurme, 2008, s. 33.) Lasten väkivaltaisia käytöksiä vähenevät lasten tunnetaitojen kehittyessä (Ahonen, 2015, s. 44–45).

2.5 Aggressiivisen käyttäytymisen taustatekijät

Keltikangas-Järvinen (2010, s. 72–73) tuo esille aggressiiviseen käytökseen liittyviä erilaisia tekijöitä ovat biologisen, psykologisen ja sosiaalisen tekijöitä sekä niiden yhdistelmiä. Card ja Little (2006, s. 466) ovat sitä mieltä, että aggressiivisuuden liittyvät tekijät, mukaan emotionaalinen säätelyhäiriö, uhriutumisen ja huonot vertaissuhteet sekä psykososiaaliseen sopeutumishäiriö. Lasten väkivaltainen käytös on monitahoisen tekijöiden yhteisvaikutuksen summa. Sen taustalla on kuten lapsen neurobiologisia, vuorovaikutuksen suhteiden ongelmallisia asettelmia, haastavia temperamenttipiirteitä sekä virheellisen uskomuksia ja ajatuksia. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 15.)

Viemerö (2006, s. 20–21) puolestaan uskoo että, aggressiivisuuden takana on erilaisia tekijöitä kuten, tilannetekijät, persoonallisuustekijät, ympäristötekijät ja biologiset tekijät. Nämä taustatekijät vastaavat osittain toisiaan ja se on vaikea erottaa yksittäisen tekijän osuutta käyttäytymisessä. Tilannetekijöillä Viemerö (2006, s. 20) tarkoittaa erilaisia epämiellyttäviä tilanteita, kuten kipua ja sosiaalinen stressi, sekä monet ärsykkeet, kuten provokaatio ja turhautuminen, heräävät negatiivisten tunteita, jotka voivat lisätä aggressiivisen käyttäytymisen. Riihonen & Koskinen (2020, s. 16–17) mukaan aggressiivinen käytöksen ärsykkeet saattavat olla väsymys, nälkä, tunnekuuhu, pettymys, hylätyksi tuntee perheen tai kaverisuhteissa. Kun tuntee voimistuu, lapsi voi kokeita uhkaaviksi ja reagoi uhan mukaisesti vaikkapa on tavallisen tilanne.

Viemerön (2006, s. 20–21) mainitse persoonallisuustekijät vaikuttavat yksilön valmiuteen aggressiiviseen käyttäytymiseen, joihin liittyvällä tekijällä on yksilöllisen emotionaalaisia taipumuksia ja kognitiivisia rakenteita. Hyvän itse-tunnon yksilö käyttäytyy todennäköisemmin aggressiivisesti, jos hänen itsetuntoansa uhataan. Näkemykset ja asenteet aggression oikeutuksesta tietyssä tilanteessa ovat johdosta aggressioon käyttämiseen sellaisessa tilanteessa. Erilaiset fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet lisäävät aggressiivista käyttäytymistä. Esimerkiksi, fyysiset voimat ja impulsiivisuus sekä vallan halu. (Viemerö 2006, s. 21.)

Lapsen tapa käyttäytyä aggressiivisesti, riippuu todennäköisesti myös ympäristötekijöistä. Ne ovat esimerkiksi, fyysinen ympäristö, kulttuuri, asumismuoto, sosioekonominen taso ja epäsosiaalinen kaveripiiri sekä mediassa nähdyn väkivallalle altistuminen. (Viemerö 2006, s. 21.) Lisäksi perhetilanteen muutokset, vanhempien negatiivisuus ja kriittisyys lasta kohtaan sekä perustarpeiden hylkääminen vaikuttavat aggressiivisuuteen. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 16–17; Viemerö, 2006, s. 21.)

Lapsella voi olla taustallaan kuuluvat biologisiin tekijöihin, kuten neurobiologisen tekijät tai geneettiset, vaikuttavat aggressiivisen käyttäytymiseen. Neuropsykiatriset oireet ja häiriöt kuuluvat useita piirteitä, kuten poikkeavuudet aistihavainnoissa, keskittymisen, toiminnanohjauksen ja tarkkaavuuden vaikeudet. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 118.) Ihmisten aggressiivisuuden taustalla on todettu olevan tietyistä keskushermoston osista, joita ovat kuten temporaalilohko, talamus, hypotalamus, amygdala ja hippokampus (Viemerö 2006, 21). Viemerö (2006, 21) kertoo että mieshormoni testosteroni on aggressioon tehoavan hormoni ja tuo esille myös hermoston välittäjäaineet adrenaliinin, noradrenaliinin, dopamiinin ja serotoniinin yhteyden aggressiiviseen käyttäytymiseen.

3 AGGRESSIIVISEN KÄYTTÄYTYMISEN PEDAGOGINEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Aggression säätelyn ja hallitsemisen opettelu on lapselle tärkeää (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 16). Tässä luvussa käsitellään varhaiskasvatuksen henkilöstön toimintatapoja ja sen merkitystä aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa. Luvussa tarkastellaan ensin varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohdalla. Sen jälkeen käsitellään erityisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön ammatillista vuorovaikutusta ja liittyviä teorioita. Viimeisenä esittelen pedagoginen toiminta aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kanssa.

3.1 Pedagoginen toiminta

Pedagoginen toiminta toteutetaan lasten ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa, jokaisella lapsella on oikeus osallistua ja edetä oppimisessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä löytää eri tilanteen pedagogisen mahdollisuutta samalla huomioita lapsen tarpeet. (Opetushallitus, 2022.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on vastuu pedagogiikan toiminnasta ja pedagogiikan yksi tärkeä lähtökohta on emotionaalisen kehityksen tukeminen. Läheisyys, lämpö, hellyys ja huolenpito ovat kaikille lapsille tarvitaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstö toimivat merkittävästi lasten sosiaalisen emotionaalisen kehityksessä, jolloin aikuiset ohjaavat lasten tunteiden tunnistamiseen ja ilmaisuun sekä tunteiden liittyvien taitojen hallituksen harjoitteluun. (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 269–270.) Alijoki ja Pihlaja (2017, s. 263) myös toivat esille, että lapsiryhmissä toteutetaan opetussuunnitelmaa, joilla hyvä pedagogiikka kohta riittää hyvin jokaisen lapsen tarpeet ja luoda monipuoliset mahdollisuudet lapsen oppimiselle. Opetussuunnitelmaa tulee ottaa huomioon lasten erilaiset taidot,

tavoitteet ja ohjauksen tarpeet. Lapsen ilmaisee oman tarpeen ja tunteen helpompia, kun hän saa itseään kiinnostavia tehtäviä. (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 269.) Varhaiskasvatuksen henkilöstön pitää pyrkiä rakentamaan omaa pedagogista toimintaa haastavasti käyttäytyvän lasta tukevaksi, jolloin aikuisen tehtävässä painotutaan läsnäolo, lasten auttaminen ja kuunteleminen, sekä tilantein hallinta. Lapsi näyttää aikuisen luottamiseen ilmaisemalla omia toiveita ja tunteita siihen, erityisesti aikuinen osaa osoittaa lapselle turvaa, tukea ja ohjausta. (Ahonen, 2015, s. 48–51.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee etsiä ratkaisuja ja toimintatapoja aggressiivisesti käyttäytymistä lasta kohtaan, jotta pyrki näyttämään empaattisen vuorovaikutuksen lapsen kanssa ja vähentämään hänen mahdollisesti provosoi-vaa. (Ahonen, 2015, s. 37–49.) Aggressiivisen käyttäytymisen taustatekijät, esimerkiksi kielen ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen ovat myös tärkeät osat pedagogista toiminnassa (Alijoki & Pihlaja, 2017, 270). Ahonen (2015, s. 168) esittää vuorovaikutuksen laatu, pienryhmätoiminta, pedagoginen ennakointi, positiivinen palaute ja varhaiskasvatuksen henkilöstön reflektio ovat keskeisimmät pedagogista toimintatavat haastavissa kasvatustilanteissa. Ahonen tutkimuksessa varhaiskasvatuksen henkilöstö uskoivat että pedagogiikan taustalla on aina vuorovaikutus ja sen laatu korostui keskeisen tärkeää haastavissa kasvatustilanteissa ja myös usein heijastuu lapsen käyttäytymiseen (Ahonen, 2015, s. 168.) Laadukkaana pedagogiikan nojaa myös hyvin tiiviisti laadukas vuorovaikutus, siis varhaiskasvatuksen henkilöstön suhde lapsiin parantuu eniten kun pedagoginen toiminta laatii laadukkaammaksi (Ahonen, 2017, s. 60). Monissa kansainvälisissä tutkimuksissa tuo esille suhde kasvattajaan vaikuttaa huomattavasti lapsen sosiaalis-emotionaaliseen ja kehitykseen. Webster-Straton and Reid (2010) ovat selvittäneet lisäksi aikuisen roolimallilla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa näkyvä merkitys, siis varhaiskasvatuksen henkilöstön puhu, kuunteleminen, ongelmanratkaisu, peliin osallistuminen, empatian selittäminen auttaa vähentämään lasten negatiivista käyttäytymistä.

Toinen merkittävän pedagogisen toiminnan menetelmistä on pienryhmätoiminta. Varhaiskasvatuksen henkilöstö väittävät, että pienryhmätoiminnassa

mahdollisesti ajatellaan lasten yksilöllisiä tarpeita ja huomioidaan konfliktit aiemmin kuin isommissa ryhmissä (Ahonen, 2017, s. 184–186). Samoin Viitalan (2014, s. 136) tutkimuksessa varhaiskasvatuksen henkilöstö korostaa pieniryhmien merkitystä, että se tulee keinona ennaltaehkäistä aggressiivisen käyttäytymistä. Isoissa ryhmissä haastavasti käyttäytyvä lasta herkästi särkyä ympäristön tapahtumia ja kova meteli aiheuttaa herkästi liian suurta stressiä, joka voi purkautua väkivaltaavana käyttäytymisenä (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 273). Pienryhmätoiminta mahdollistaa vähentää lasten ärsykkeiden määrää ja levottomuutta ja auttaa kehittämään sosiaaliset taitoja (Ahonen, 2017, s. 187).

Viitalan (2014, s. 141) tutkimuksen myös perusteella ennaltaehkäisevän, ohjaavan ja rajoittavan keinoja ovat pedagogiseen liittyvät toiminnot. Ennaltaehkäisevillä keinoilla varhaiskasvatuksen henkilöstö pyrittivät siihen, että ongelmia tai konfliktia ei syntyisi. Varhaiskasvatuksen henkilöstön etukäteen tekemällä päiväsuunnittelemaa ja erikoista järjestelyä tuovat turvaa lapsen arkeille. Ahonen (2017, s.188–190) myös tuo esille, että ryhmissä siirtymätilanteita saattaa provosoida haastavien kasvatustilanteita, ja varhaiskasvatuksen henkilöstö pyrkivät tukemaan siirtymisiä ohjaamalla ja ennakoimalla. Tällaista joustavuutta toiminnassa on yksi tärkeä varhaiskasvatuksen laadun tekijä. Toisaalta varhaiskasvatuksen henkilöstön tunnistaa myös poikkeaman rutiinista tilanteet, joita ennakoitiin kertomalla ja pohtimalla etukäteen tapahtumaa. (Viitalan, 2014, s. 141.) Sen tavoitteena on vähentää lapsen ei-toivotun käyttäytymisen. Samoin Ahonen (2015, s. 174) tähdentää sitä, varhaiskasvatuksen henkilöstö huomioivat lapsiryhmän heterogeenisyyttä ja tarpeita viikon tai kuukauden struktuurin suunnittelussa, erityisesti erityisryhmien toiminnassa. Lisäksi, lapsista hyötyy selkeistä ohjeista, jota on erityisen tärkeitä lapsille, joilla on haastavan käyttäytyminen. Haastavaa käyttäytyvää lapselle ohjeen mukaan toimiminen on kuitenkin hyvin vaikea. Toiminnan ohjattaessa varhaiskasvatuksen henkilöstön pitää ohjata lapsia motivoivalla ja innostavalla tavalla, huomioita lapsikohtaisen tavoitteen ja tuen tarpeen sekä antaa riittävän lyhyitä ja selkeitä ohjeet kielellisessä ohjeistuksessa. (Ahonen, 2017, s. 201–202.)

Ahosen (2017) tutkimuksesta, joka nostaa esiin aikuisten antamalla myönteisillä palautteilla on tärkeä ja positiivinen vaikutus lasten käyttäytymisiin sekä itsetuntoihin. Tutkimuksessa selvittää, että positiivinen palaute on tehokas keino ruokkimaan lasten myönteistä käyttäytymistä ja edistämään lasten oppimista. Kun aikuinen näyttää positiivista palautetta ja muuttaa omaa toimintaa sekä vuorovaikutusta suhteessa haastavasti käyttäytyvän lapsen tarpeisiin, lapsi pyrkii korostamaan myönteisemmin käyttäytymisessään ja vahvistamaan sisäistä motivaatiota tuntuvampaa. (Ahonen, 2017, s. 204–211.) Samoin Riihonen ja Koskinen (2020, s. 180–181) esittävät, että aikuisen myönteisen palautteen ja lapsen palkitsemisen käyttäminen on hyvän tapaa auttaa lasta motivoitumaan jatkossa. Ahonen (2017, s. 252) myös esittää toimiva tiimi on tärkeä itsereflektoinnissa ja muutosprosessissa. Avoimen ja myönteisen vuorovaikutuskulttuuri parantaa ryhmän työn laatua ja työyhteisön toimintaa. Reflektoinnin tulee tärkeä päiväkotien haastavien kasvatustilanteiden kohtaamisessa. Toiminnan kehittämisessä aikuisen itsenäisellä työskentelyllä ja reflektoinnilla on tärkeä rooli. (Ahonen, 2017, s. 253, s. 255.)

3.2 Vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa

Vuorovaikutus toimii tärkeän rooli lapsen sosiaalis-emotionaalisen taiton kehittämisessä ja lasten aggressiivisesti käyttäytymisen kohtaamisessa. Opetushallituksen (2022) mukaan Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävä on edistää lasten vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojen osaamista. Sosiaalisten ja vuorovaikutustaidon osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkymää sekä kyky reflektoida omaa arvoa ja asenteetta. Ahonen (2017, s. 59) korostaa non-verbaleisen vuorovaikutuksen merkityksellinen rooli varhaiskasvatuksessa, jotta lapset tulkitsevat vuorovaikutustilanteita kokonaisuutena. Puheen lisäksi lapsen ilmeet, eleet, äänensävyt, toiminnat ja kehon asennot kertovat lapsen kokemasta, hiljaisuutta ja vetäytymistä. Siis Varhaiskasvatuksen henkilöstön sensitiivisyys ja reagointi myös lasten non-verbaaleihin viesteihin on tärkeitä (Opetushallitus, 2022).

Lapsen kokonaisvaltainen kehitys vaatii hyvin lapsen ja erilaisen sosiaalisen yhteisön välillä vuorovaikutusta, erityisesti sosiaali-emotionaalista tukea tarvitsevat lapset tunnistavat varhaiskasvatuksen henkilöstön viestejä herkempiä (Ahonen, 2017, s. 60). Siten sosiaali-emotionaalista tukea tarvitsevilla lapsilla vuorovaikutustaitojen laatu on erittäin tärkeä varhaiskasvatustyössä. Niissä laadukkaassa lapsilähtöisessä toiminnassa huomioida lapsen tarpeet, ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Myös varhaiskasvatuksen henkilöstö rakentavat soveltuvia ja monipuolisia toimintamuotoja tilanteeseen mukaan sitoutumaan niitä eteenpäin. Vuorovaikutuksen ja kasvattajan asenteet sosiaalis-emotionaalista tukea tarvitseville lapsille ovat erityisesti merkitystä, joten varhaiskasvatuksen henkilöstön rooli on sitouttaa lasten aktiivisesti osallistumiseen suunnitteluun ja päättää toimintaa turvallisesti. Sen tarkoituksena on toteuttaa lapsilähtöisyyden ydinkomponentit. (Rosqvista ym., 2019.)

Ahonen (2017, s. 76–77) esittää vuorovaikutuksen laatu on melko hyvä varhaiskasvatuksessa suomalaisessa tutkimuksessa ja hänen tutkimuksessansa pohdii myös lämmin vuorovaikutustapa, on yleisin vuorovaikutustapa haastavassa kasvatustilanteessa. Lämpimässä vuorovaikutustavassa varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on syvä sitoutuminen vuorovaikutukseen lapseen tai lapsiryhmään kanssa, eli varhaiskasvatuksen henkilöstö pysähtyy kuuntelemaan lasta arvostavasti, ymmärtämään lapsen ajatusta ja tulkitsemaan tilanteesta. Erityisesti empatia näkyy tärkeä roolia lämpimässä vuorovaikutustavassa sosiaalis-emotionaalisen tuen tarvitseen lapsen kanssa. (Ahonen, 2017, s. 76–77.)

Opetushallituksessa (2022) lasta ohjataan ystävällisyyden ja hyvän tavaan. Päiväkodin arjessa varhaiskasvatuksen henkilöstöt tukevat taitavasti lapsen leikkiä tai sosiaalisesta tilanteesta, keskittyvät lasten emotionaalisen hyvinvointia ja ymmärtävät lasten itsesäätely taidon ongelmaa sekä vähentävät lapsen sosiaalista kuormaa tehokkaasti. (Ahonen, 2017, s. 78, 87.) Yhteistyöhön liittyvä toiminnassa lapsella on mahdollisuus harjoitella vuorovaikutustaitoja eri tilanteissa ja erilaisen ihmisen kanssa, opetella katselemaan asioita eri näkökulmasta sekä ratkaista ristiriitatilanteetta rakentavasti (Opetushallitus, 2022). Ahonen (2017, s. 74–75) lisäksi uskoo että tarkastellaan lapsen emotionaalinen hyvinvointia ja

sitoutumista on hyvin indikaattori vuorovaikutustilanteissa kun lapsilla ilmentää toiminnoissaan rentoutta ja huolettomuutta ja tuntee luottavaisesti aikuisen kanssa.

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa varhaiskasvatuksen henkilöt tukevat lapsen vertaissuhteen syntymistä sekä ystävyyssuhteita. Hyvässä yhteisössä kannustaan lapsia hyvään vuorovaikutukseen sekä toimimaan ryhmän jäsenenä sekä opetellaan keinoja ratkaisemaan ristiriitoihin. (Opetushallitus, 2022.) Ahonen (2017, s. 88–89) myös selittää, että Aikuisen osallistuminen leikkiin on hyvä vuorovaikutustapa, joka mahdollistaa syventää lasten välisen suhteen ja kosketus lapsen ajatuksiin ja tulkintoihin. Sosiaalis-emotionaalisena tukena lämpimissä vuorovaikutustilanteissa positiivinen huomio ja toiminta auttavat lapsia säätämään omaa käyttäytymistään ja ehkäisevät haastavien kasvatustilanteiden kumuloitumista. (Ahonen, 2017, s. 88–89.)

3.3 Lapsen aggressiivisen käyttäytymisen kohtaaminen

Opetushallituksen (2022) mukaan tuki varhaiskasvatuksessa säädetään yleistä, tehostettua ja erityistä tukea inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Myös tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään lapsen yksilöllisen tarpeen mukaisesti sekä yhteisöllisestä ja oppimisympäristöön liittyvistä ratkaisusta. Tuen järjestämisenä samalla ehkäistään lapsen ongelman ja haastavan kasvamista. Varhaiskasvatuksessa jokaisella lapsella on oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässä erilaisen joustavan järjestelyn. Haastavia tilanteista ehkäistään ennalta pedagogisella järjestelyllä ja erilaisella toimintatapoilla. Esimerkiksi, suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, päivittäisen toimintojen rytmittäminen sekä ryhmien joustava muuntelu tukevat lasta, joilla on haastava käyttäytymistä. (Opetushallitus, 2022.)

Aiemmin tekstissä esitellään että lapsen aggressiivinen käyttäytyminen voi pelottaa toisia lapsia tai aikuisia sekä aggressiolla on taipumus eskaloitua. Siis on tärkeä varhaiskasvatuksen henkilöstö tehdä töitä turvallisuuden takaamiseksi ja puuttua heti väkivaltainen käyttäytymiseen (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 270; Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 67). Cacciatoren (2007, s. 24) mukaan lapsi pyrkii

vahingoittamaan toisia tai hajottamaan ympäristöä, aikuisen tehtävänä on hallita ja suojata lasta itseä ja muita lapsia. Raivoavan lapsen tulee hyvä viedä rauhoittumaan toiseen tilaan ja poistaa muun lapsiryhmän näköilta, jotta epävarman olo ei levittä.

Valvonta, ennakointi, ohjaus ja lasten tukeminen yli vaikeiden tilanteiden on tärkeää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhaiskasvatuksen henki­lö­stön rooli on tärkeä lasten välisissä konflikteissa, jolloin leikkiin liittyvissä ar­kisissa tilanteissa aikuiset auttavat lasta neuvotellaan, asettamaan rajat ja pyrit­tävä vahvistamaan lasten itseluottamusta. (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 270.) Lisäksi työntekijöiden havainnot päiväkodin käyttäytymisongelmien tilanteissa ilmene­vät että tunteella määrittää keskeisessä asemassa lasten sosiaalisen tiedon pro­cessoinnista ja ihmisten välistä tietoa. Leikkikaverin kanssa vaatii herkästi tasa­painoa emotionaalisen ilmaisun ja säätelyn välillä. Tunteiden säateleminen voi olla erityisen tärkeä taito lapselle, jolloin vaikuttaa positiivisen sitoutumisen ys­tävien kanssa. (Denham ym., 2002.)

Esimerkiksi, aggressiivisesti käyttäytyvät lasta on siirretty muualle, jotta lapsiryhmä voi toimia rauhassa. Jokaisen lapsen tulee harjoitella ryhmän jäse­nenä olemista ja muiden lastenkin huomioimista, toisen lapsen kanssa jaetuissa tilanteissa tai pienryhmätilanteissa. Konfliktitilanteen tulee aina selvittää yh­dessä aikuisen ja kiistan osallistuneiden kanssa. (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 271.) Rikkaan kielen ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen ovat varhaiskasvatuksessa ollut keskeiset tekijät. Ristiriitatilanteessa tulee kannusta ja ohjata lasta ilmaise­maan itseään tunteitaan sanallisesti ja säatelemään niitä, jolloin lapsi oppi il­maista vihantunteen muutoin kuin vahingoittamalla itseään ja muita. (Alijoki & Pihlaja, 2017, s. 270–271.) Lapsen tunnekokemus tulee vahvistetuksi, hän pystyy paremmin saamaan aikuisen ohjauksen ja neuvon (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 69).

Lapsen käyttäytymisongelma riippuu lapsen persoonallisuudesta ja hänen kehitysvaiheestansa, mutta aikuisen malli ja reagointitavat lapsen tunteen ovat tärkeät, esimerkiksi, aikuisen kykyä lohduttamaan ja yrittämään rajoittaa rauhal­lisesti lasta. Lapsella voi olla tunne, että hänet hyväksytään ja suhtaudutaan

vakavasti kun on vihaisena. (Röning, 2013, s. 158–159.) Cacciatore ja Hurme (2008, s.36–37) korostavat siitä, että merkityksellistä on myös rauhallinen ja turvallinen aikuinen reagoitavat lasta rauhoittuakseen. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee näyttää lapselle hän osaa jutella ja teoillaan pärjätä lapsen kiukun kanssa, jolloin lapsi luottaa ja kuuntelee. Voi yrittää toimia varman ja jämään käytöksellä keinoilla sekä enemmän keskustella kuin kurittamista tai ylivaltaa. Silloin myös lapsi uskaltaa ilmaista oman tunteita, vähentää omaa aggressiotaan ja toimia paremmin.

Myös varhaiskasvatuksen henkilöstö toimii mallina lapsille toisten ihmisten sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden positiivisessa kohtaamisessa (Opetushallitus, 2022). Aikuisen tulee hyvän ystävän malli ja ohjaamalla lapselle parhaiten ystävälliset käytökset ja sitä, miten tulla toimeen toisten seurassa. Tarvittaessa aikuinen myös antaa lapselle mallin kyvyistä ja keinoista rauhoittua sanomalla vihaista. Tärkeä on, käytetään myönteisen ja rakentavan viestiä puheella, jolloin lapset oppivat hallinta tunteita ja kokevat arvokkaita ja tärkeitä myös silloin, kun he ovat vihan vallassa. (Cacciatore & Hurme, 2008, s.66.)

Haastavasti käyttäytyvän lapsi usein vaikuttaa suoraan koko lapsiryhmän toimintaan, siis aikuisten tulee miettiä keinoja ja toimintatapoja tukemaan käyttäytymisongelmaisista lasta. (Keltikangas-Järvinen, 2010, s. 66–68.) Cacciatore ja Hurme (2008, s.80–93) ovat tuoneet esittävät harjoitteluohjelmia, esimerkiksi liikennevalomallin, mielikuvaharjoittelun, rentoutusharjoituksen, Sutuhaka-mallin ja Kukipasomallin, joka on tarkoituksena kehittää lasten sosioemotionaalisten taitoja.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tehtävänä on tarkastella varhaiskasvatuksen henkilöstön omia kokemuksia lasten aggressiivisen käyttäytymistä. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö toimivat haastavissa tilanteissa, erityisesti kun lapsi käyttäytyy aggressiivisesti. Tutkimuksen tavoitteena on huomioida, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö puuttuvat lapsen aggressiiviseen käyttäytymiseen ja millaisilla keinoilla varhaiskasvatuksen henkilöstö voivat tukea lasta haastavissa tilanteissa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia haastavista tilanteista myös tärkeä tutkia, koska ne liittyvät heidän työhyvinvointiinsa ja työmotivaatioonsa.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä varhaiskasvatuksessa?
2. Miten aggressiivisesta käyttäytyvää lasta voidaan tukea varhaiskasvatuksessa?

4.2 Tutkimuskonteksti

Tämän tutkimuksen lähestymistapa on laadullisen, eli kvalitatiivisen tutkimus, jonka tutkimuskohteena ovat varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemukset lapsen aggressiivisesta käyttäytymisestä. Tuomen ja Sarajärven (2009, s. 85) mukaan laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään ilmiötä ja toimintaa. Patton (2002, s.581–584) samoin tuo esille laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tarkastelemaan ilmiötä monipuolisesti ja tarkastelemaan valitusta ilmiöstä. Laadullinen tutkimus tarkastelee ilmiötä, esimerkiksi yksittäisten kokemusta, jotka herättävät syvempää ja laajempaa ymmärtämistä ilmiöstä.

Laadullisen tutkimuksen lähtöajatus perustuu erilaisille aatteille, kuten fenomenologiasta ja hermeneutiikasta. Fenomenologisen tutkimus perustettu ihmiseen tutkimuskohteena saadaan tietoa ihmisestä. Fenomenologia ja

hermeneutiikka ovat nojanneet ihmiskäsitykseen, johon liittyy ihmisten yksilöllisen kokemuksen tarkasteluun ja niiden tarkempi selittämiseen. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 41.) Pattonin (2002, s. 104) mukaan fenomenologia lähestymistavoille on selittäminen siinä, miten ihmiset ymmärtävät kokemuksia ja miten he vaihtavat kokemuksen tietoisuudeksi yksilöllisesti tai jaetussa merkityksessä. Tämän tutkimuksen lähestymistapa on fenomenologinen piirteitä, sillä tutkimuksen keskeiset ajatukset ovat ihmisten kokemukset ja niiden selittämiset. Tutkimus tarvitaan kuvausta siitä, miten ihmiset kokevat ilmiön samoin aineiston keräämistä tarvitaan haastatteluja ihmisiltä, joilla on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä (Patton, 2002, s.104). Tämä tutkimuksen päämääränä on haastateltavien omat kokemukset valitusta ilmiöstä eli lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä varhaiskasvatuksessa ja tästä syystä fenomenologinen tutkimusstrategia on sopeva valinta. Fenomenologinen metodin päämäärä on saada tutkittavan kokemusta ja hänen ilmaisunsa merkitystä mahdollisimman autenttisesti.

Tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla (Hirsijärvi & Hurme, 2001, 48). Teemahaastattelussa keskitytään haastattelun edistymistä tietty keskeisen teemojen avulla, ja myös ottaen huomioon suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa sekä heidän tulkintansa ja merkitykset antaman keskusteltaville asioille (Hirsijärvi ym., 1997, s. 204–206). Tämän tutkimuksen aineisto kerätään puolistrukturoiduista teemahaastatteluista, joissa haastateltavat eli varhaiskasvatuksen henkilöstö päiväkotiryhmästä esittävät omia kokemuksia kysytyihin asioihin.

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa on kerätty haastattelemalla, havainnoimalla tai kirjallisten dokumenttien tarkastelemalla (Patton, 2002, s. 4). Laadullisen aineiston analyysi on tehty kirjallisesti ja annettu merkitystä sanoille ja ilmaisuille (Hirsijärvi ym., 1997, s. 221). Myös teoria, eli laadullisen tutkimuksen viitekehys esittelee tutkimuksen keskeiset käsitteet ja niiden väliset suhteet. Se on erittäin tärkeä laadullisessa tutkimuksessa, jota osoittaa, millaisen näkökannan tutkija tutkii aiheeseen sekä opastaa aineiston hankintaa ja tulkintaa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s.150–156.) Tämän tutkimuksen toteutus noudattaa laadullista tutkimusstrategiaakin. Tutkimukseni näyttää laadulliselle tutkimukselle

tyypillisesti tutkittavan ilmiön käsitteitä sekä aiemmasta tutkimuksesta valitusta ilmiöstä ja myös pyrkii tarkastelemaan haastattelemalla varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia ja toimintaa aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa.

4.1 Tutkimusaineiston keruu

Laadullisessa tutkimuksessa haastattelu on ollut päämenetelmänä ja joustavaa. Aineiston keruumenetelmä sopii hyvin haastattelu, että siinä voidaan säännellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen mukaan. (Hirsjärvi ym., 1997, s. 204–206.) Haastatteluun toteuta tavallisesti tutkijan aloitteesta ja se on yleensä etukäteen suunniteltu. Aineesta kertominen haastateltavilta voi olla laajemmin kuin tutkija pystyy ennakoimaan. Haastattelija saattaa motivoimaan ja ylläpitämään keskustelua. Haastattelu myös sopii hyvin tilanteisiin, joissa kohteena ovat arat tai vaikeat aiheet. (Hirsjärvi ym., 1997, s. 205–207.)

Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto, että joissa teema alueet on ennalta määrätty (Hirsjärvi ym., 1997, s. 209). Pattonin (2002, s. 343) mukaan teemahaastattelun perusidea on, että osallistujilta kysytään samat pääkysymykset ja jataan tilaa osallistujien kokemuksille, joihin he voivat vastata omilla sanoilla vapaamuotoisesti. Patton (2002, 342–344) ehdottaa että tutkijan tulee laatia haastattelurungon ennen haastatteluja, sillä sen avulla tutkija voi saada mahdollisimman paljon tietoa määrättyssä ajan kuluessa ja auttaa myös haastateltavia keskittymään tärkeisiin asioihin sekä esittämään yksilöllisiin kokemuksiin olennaisista teemoista.

Tämän tutkimuksen puolistrukturoidun teemahaastattelun teemoina olivat lapsen aggressiivinen käyttäytyminen, varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemukset lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä, pedagogiset toiminnat ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tukea. Tutkimuksessa haastattelukysymykset löytyvät liitteestä (Liite 1). Tutkimus toteutettiin haastateltavien eli varhaiskasvatuksen henkilöstön valitsemassa paikassa, joka yleensä oli huone päiväkodissa. Haastattelu kesti noin 10–15 minuuttia. Haastatteluissa toimii

kokemattomuuteni haastattelijana että siinä, pitäydyin melko tarkasti haastattelurungossa kysymyksestä toiseen, mutta kysyin myös haastateltavien tarinoita haastattelurungon ulkopuolelta tarpeen niin vaatiessa. Haastattelut menettelevät jokainen yksilöllisellä tavallaan riippuen ja kysymysten esittämisjärjestys myös vaihteli haastattelusta toiseen, että jotka auttoivat haastateltavaa muistelemaan omien kokemuksia.

4.2 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimukseen osallistui kolme päiväkodin varhaiskasvatuksen ammattilaista keski-Pohjanmaalla, joista kaksi varhaiskasvatusopettajia ja yksi lastenhoitajia. Varhaiskasvatuksen henkilöstön iät vaihtelevat noin 30-vuotiaasta lähes eläkeikään asti. Osallistujat on valittu kysymällä heidän omakohtaisia kokemuksiansa lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä. Ryhmissä missä osallistujat työskentelevät, tapahtuu usein aggressiivinen käyttäytymistä. Lisäksi heillä on työkokemusta varhaiskasvatusalalla 5–25 vuotta.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koosta voi olla pieni tai suuri, mutta haastateltavien ”laadukkuus” on määrää tärkeämpää, esimerkiksi haastateltavien tietämys tutkittavasta asiasta, itsen ilmaisemisen taito, kokeneisuus tai asiantuntemus. Tutkimuksen haastateltavia valitaan henkilöt, jotka voivat tietää parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Siis haastateltavien valinta tehdään harkiten ja tarkoitukseen sopivasti. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 85–86.) Pattonin (Patton 2002, s. 244–245) mukaan laadullisessa tutkimuksessa pienen harkinnanvaraisen osallistujajoukko voi myös tavoittaa syvempiä tutkimustuloksia ja selventää syvällisempiä tutkittavaa ilmiötä.

Aineistonkeruun suorittaa haastattelemalla tutkimukseen osallistujia. Osallistujien valinta aluksi tuli tiedustelemalla päiväkotien työntekijöiden kokemuksiaan siitä, onko heillä kokemukset lapsen aggressiivista käyttäytymisestä. Pyrin löytämään haastateltavia, jotka voi tuottaa runsaasti informaatiota kyseisestä aiheesta. Sen jälkeen selvitin päiväkotien työntekijöiden halukkuutta osallistua tutkimukseen ja keskustelin heidän kanssansa tutkimukseni aiheesta.

Tutkimustiedotteet esitettiin jokaisen tutkimukseen osallistuvan haastateltaville, jossa kuvaillaan tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät sekä pyytään suostumusta osallistua tutkimukseen (Liite 4). Haastateltaville tietää etukäteen tietoinen teemoista haastattelussa, ja siis osallistujat pystyivät ohjaamaan ajatuksia tutkimuksen keskiön ilmiöön.

4.3 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voi käyttää laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sillä pyritään saavuttamaan tutkittavasta aiheesta tiivistetty kuvaus ja ymmärtämään parempia tutkittua ilmiötä. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 91.) Tässä tutkimuksessa käytin aineiston analysointiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Haastatteluista voidaan etsiä vastauksia tutkimuskysymyksiin, jota auttaa muodostamaan kuvaavan analyysia tutkittavasta aiheesta. Tutkija pystyy tunnistamaan, määrittelemään ja selvittämään tutkimuskohdetta kokonaisvaltaisesti ja artikuloimaan kategoriat. (Patton, 2002, s. 438–440.) Aineistolähtöisenä analyysin tarkoituksena on luoda tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus, ja siinä analyysiksi valitetaan aineistosta tutkimuksen tavoitteen ja tehtävänasettelun mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 95; s. 98).

Analysoidessani aineistoani noudatin Tuomin ja Sarajärvin (2009, s. 109–115) ohjeita laadullisen aineiston analysoinnista. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voi karkeasti kolmevaiheiseksi prosessiksi, kuten pelkistäminen, ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen. Aloitin analyysissä litteroin haastattelun nauhoitukset kirjoitettuun muotoon ja luin litteroidut haastattelut useita kertoja. Tekstinä litteroituna aineisto syntyi noin 15 sivusta. Seuraavaksi järjestelin vastaukset haastattelukysymyksiin ja pelkistin aineiston alkuperäisilmaisut yksittäiseksi ilmaisuksi. Aineiston pelkistäminen tarkoittaa redusointia analysoitavaa informaatiota, jota voi olla esimerkiksi, informaation tiivistämällä ja aineistoa pelkistetään koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 109). Seuraava vaiheessa pelkistetyt ilmaukset ensiksi ryhmittelevät alaluokkia, ja niitä edelleen alaluokkia ryhmittelevät kuvataan yläluokkia, ja

niitä muodostavat sekä yhdistävät teemaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 111-112.)

Ensimmäisessä tutkimustehtävässä selvitin millaisia kokemuksia Varhaiskasvatuksen henkilöstö kokevat aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa. Muodostin tähän liittyen kolme yläkategoriaa: Varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamat lasten aggressiivisen käyttäytymiset, Varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamisen toimintatavat ja tilanteen jälkeiset toimintatavat. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamat lasten aggressiivisen käyttäytymiset jaoteltiin kahteen alakategoriaan, jotka kuvaavat fyysisen aggressiivisen käyttäytymistä ja sanallisen aggressiivisen käyttäytymistä. Kohtaamisen toimintatavat jaoteltiin kahteen alakategoriaan, jotka ovat fyysisen toimintatapa ja sanallisen toimintatapa. Tilanteen jälkeiset toimintatavat jaoin kolmeen alakategoriaan, jotka sisältävät rauhallisuutta, tilanteista keskusteltua ja miellyttävä puhua. Muodostin näille kokoavan teeman Varhaiskasvatuksen henkilöstö kokemukset aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa (liite 2).

Toisessa tutkimustehtävässä selvittiin, miten aggressiivisesta käyttäytyvää lasta voidaan tukea varhaiskasvatuksessa. Muodostin tähän liittyen kolme yläkategoriaa: Varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagogiset keinot, vuorovaikutus sekä yhteistyö aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa. Pedagogiset keinot jaoteltiin kolmeen alakategoriaan, jotka kuvaavat pienryhmätoimintaa, siirtymätilanteiden tukemista ja ohjeiden antamista. Vuorovaikutukset aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa sisältävät lapsen tunnesäätelyn opettamista, empatian näyttämistä, myönteisen juttelua ja positiivisen palautteetta. Yhteistyöt jaoin kahteen alakategoriaan, jotka sisältyivät vanhempien kanssa yhteistyö ja ammattikasvattajien välinen yhteistyö. Muodostin näille kokoavan teeman Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukeminen aggressiivisesta käyttäytyvää lasta varhaiskasvatuksessa (liite 3).

4.4 Eettiset ratkaisut

Tämä tutkimus noudattaa tutkimusetiikan perusteita. Eettisen hyvää tutkimuksen sisältää esimerkiksi, rehellisyys, huolellisuus, eettisesti kestävät prosessit ja humanin ja kunnioittavan kohtelu. Myös, laadullinen tutkimuksen eettisen perustan muodostavat ihmisoikeudet, ja ne kuuluvat kuten, osallistuvien vapaaehtoinen suostumus, osallistujien oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaaminen, tutkimustietojen luottamuksellisuus ja tallentaminen sekä tutkittavien anonymiteetin takaaminen. Tutkittavien yksityisyyttä tulee kunnioittaa ja suojattua. (Tuomi & Sarajarvi, 2009, s. 131.) Bogdan ja Biklen (2007, s.49-50) tuovat esille että tutkittavan täytyy osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti ja tietää tutkimuksen luonne ja siihen mahdollisesti liittyvät vaarat ja sitoumukset. Osallistuttajalla on myös oikeus keskeyttää haastattelua ja estää antamisen tietojen käyttö tutkimuksessa, vaikka hän on jo suostunut haastattelua aikaisemmin.

Tutkimusaineistoni keräsin yksilöhaastattelemalla varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Tutkimuslupa pyydettiin kaupunki varhaiskasvatuspalvelulta, päiväkodilta ja varhaiskasvatuksen henkilöstöltä itseltään. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Osallistujille esitettiin tutkimustiedotteet (Liite 4) ja lähetettiin tietosuojailmoitukset tutkimuksesta (Liite 5). Tutkimukseni kohteena on jokaisen varhaiskasvatuksen henkilöstön henkilökohtaiset kokemukset, jotka eivät ole yleistettävissä. Koska jokaiselle varhaiskasvatuksen henkilöstölle lasten kohtaaminen on henkilökohtainen kokemus, ja selittävät sen omalla tavalla. Haastattelijana minun tuli pyrkiä järjestämään haastattelutilanteet mahdollisimman sujuviksi ja tärkein on että, kunnioitin haastateltavia kohtaan. Aiheen herkkyyden vuoksi kiinnitin huomioita tutkittavien anonymiteetin suojaamiseen, haastattelutilanteiden luottamuksellisuuteen ja sensitiivisyyteen.

Haastattelut tallennettiin litterointia ulkoisella nauhurilla. Nämä tallenteet koodasin haastattelun järjestysnumerolla H1, H2 ja H3 siten, ettei litteroidusta kerättyjä tietoja ole mahdollista yhdistää haastateltavien henkilötiedot, jotta myös voin tällä tavalla suojata osallistujien anonymiteetin säilymisen. Omassa tutkimusraportissa esitetään pelkästään haastateltavien otteita alkuperäisistä kertomuksista sekä tulkintoja kertomuksista. Haastattelut nauhoitetaan ja

litteroidaan. Kaikki tutkimukseen liittyvä aineisto ja vastaajien henkilöllisyys ovat täysin luottamuksellista. Kaikki tutkittavin koskevien aineisto järjestetään tutkimuksen loputtua asianmukaisesti. Vastauksia käytetään vain tähän tutkimukseen ja haastatteluaineisto hävitetään tutkielman ollessa valmis.

5 VARHAISKASVATUKSEN HENKILÖSTÖN TOIMINTATAPOJA LASTEN AGGRESSIIVISESTA KÄYTTÄYTYMISESTÄ

Tässä luvussa käydään tutkimuksen tuloksia tutkimuskysymyksittäin. Tarkastellaan ensimmäisenä varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemukset aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa. Tämän jälkeen tuloksista selviää, miten varhaiskasvatuksen henkilöstön tukevat aggressiivisesta käyttäytyvää lasta varhaiskasvatuksessa.

5.1 Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemukset aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa

Tutkimuksen tuloksessa tarkastellaan varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemukset aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa. Taulukossa esitetään varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia työpaikalla.

Taulukko 1

Aggressiivisen lapsen kohtaaminen

Kohtaamat lasten aggressiivisen käyttäytymiset	Kohtaamisen toimintatavat	Tilanteen jälkeiset toimintatavat
<ul style="list-style-type: none"> • Fyysisen aggressiivisen käyttäytyminen • Sanallisen aggressiivisen käyttäytymisen 	<ul style="list-style-type: none"> • Sanallisen toimintatavat • Fyysisen toimintatavat 	<ul style="list-style-type: none"> • Rauhallisuus • Tilanteista keskusteltu • Miellyttävä puhu

Ensimmäisenä käsitellään varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamia lasten aggressiivisen käyttäytymisen muotoja, jotka olivat fyysisen aggressiivisen käyttäytyminen ja sanallisen aggressiivisen käyttäytyminen. Lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamisen toimintatavat jaettiin sanallisiin ja fyysisiin toimintatapoihin. Viimeisenä tarkastellaan tilanteiden jälkeisiä toimintatavoista,

jotka sisältyivät rauhallisuus, tilanteista keskustelu ja miellyttävä puhu (Taulukko 1).

5.1.1 Varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamat lasten aggressiivisen käyttäytymiset

Haastateltavat kohtaamat yleisempiä aggressiivista käyttäytymistä on lyömistä, tavaran heittämistä ja huutamista. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ottivat esille lasten käyttäytymistä aggressiivisuuden aikuisten/tai muita lasten kohtaan, siihen liittyen myös fyysiseen aggressiiviseen käyttäytymiseen sekä sanalliseen aggressiiviseen käyttäytymiseen.

Tällä ainakin yksi lapsi on ollut sellainen tosi aggressiivista. Hän purra aikuista, kynsillä raapii aikuista, lyö ja potkii aikuista, ei muita lapsia vaan aikuisia. Sellainen fyysinen väkivalta ja myös on sitten se, että jos asia ei menee lapsi halua, sitten alkaa raivokohtauksia, haukutaan ja sanallisen nimittely. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 1)

Jos aikuinen sanoo jotain, heti hän teki näin (varhaiskasvatuksen henkilöstö 2 näytti, että lapsi yrittää lyö nyrkillä) ja sanoo vastaan sanoja, kiukuttele ja sitten näin lyömistä ja potkimista tai rikkomista. (...) Hän vahingoittaa toista lasta, aikuista, tai leluja heitetään, raivoa, rikkoa, potkia aikuisia. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 2)

Kun hän ei voita peleissä, saattaa tulee itkua, raivoa ja huutoa. Toinen kaveri saattaa olla vierellä, hän tulee lyömistä ja tavaran heittämistä. (...) Niin esimerkiksi jos kaikki ei menee kuin lapsi halua tai jos lapsi tahtoo tehdä jotain mutta kielletään, niin hän voi olla siitä raivostua. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 3)

Varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan aggressiivisen lapsen kohtaaminen tuntui yleisemmin kun he yrittivät puuttua tilanteeseen, jossa lapsella epäsuotuisa käyttäytyminen. Lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstö tuntui, että lapsi käyttäytyy aggressiivisesti, kun lasta koettiin pettymyksen tai turhautumisen tunteen, johon liittyy tunnetaitojen kuten empatiakyvyn puuttumiseen sekä yleisen tunnehallinnan ongelmaan.

5.1.2 Varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamisen toimintatavat

Seuraavaksi tutkimuksessa tarkastellaan, varhaiskasvatuksen henkilöstön käyttämiä keinoja kohdataan aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö tuntuivat että, aikuisten käyttämät toimintatavat aggressiivisen lapsen käytöksestä jaettiin fyysisiin sekä sanallisiin toimintatapoihin. Rauhoittavan puhe on yleensä ensimmäinen keino, kun aikuinen on

huomannut aggressiivista käyttäytymistä. Jos lapsen käytös ei uhkaa kenenkään turvallisuutta, hänen voi saada aikaan rauhoittumisen esimerkiksi toisen paikassa. Näitä kuvataan seuraavassa esimerkissä.

Toiminta hetkellä minä neuvotellen ja ohjaan lasta, sitten niin pitkälle kuin pystyn sanallisesti puuttumaan tilanteeseen keskustelemalla ja neuvottelemalla ehdollisesti sanallisesti. Mutta jos ei auttaa, sitten täytyy ottaa pois ryhmästä. Meidän kahdestamme pitää mennä toiseen paikkaan ja rauhoittaa, kun lapsi saa toiminta rauha sinne. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 3)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö tuntui, että lapsen rauhoittaminen puheella eli sanallisen toimintatavalla, sekä lapsen siirtäminen toiseen paikkaan, jossa ei ole muita lapsia, auttaa häntä itse rauhoittumaan ja myös turvaamaan muiden lasten turvallisuutta. Kuitenkin jossain vaiheessa aggressiivisesti käyttäytyvä lapsi ei pysty vastaanottamaan ohjeita ja muuttamaan oman käyttäytymistä. Sanallinen toimintatapa ja muu ohjaaminen ei riitä rauhoittumaan lasta, ja lapsi myös käyttäytyy toiselle väkivaltaisesti. Se voi vaatia varhaiskasvatuksen henkilöstön toimintaa kuten kiinnipitoa.

Hän käyttäytyy aikuista kohtaan aggressiivisesti niin kuin minun kokemukseni, jossa lapsi on aikuisen kohtaan, käyttäytyy tosi aggressiivisesti, häntä pidettiin kiinni niin kauan kun hän rauhoittuu. Pidettiin tiukassa kädessä. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 1)

Tietysti pitää puuttua heti. Sitten ei saa jäädä. no se riippuu myös millä tavalla käyttäytyy aggressiivisesti, jos on muita lapsia kohtaan, käyttäytyy aggressiivisesti, sitten tietysti selvittää asiaa, että näin ei saa toimia. Kun raivottu lapsi vahingoittaa toista, silloin hänen täytyy pitää kiinni. Tilanteen kannattaa rauhoittaa mahdollisimman nopeasti. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 2)

Varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan että, kiinnipitoa ei tunnu rangaistusta, vaan välttämätön keino vakavassa tilanteessa, jossa ei ole muut mahdollista vaihtoehtoa. Fyysinen rajoittaminen auttaa hallintaan vakavat tapahtumat ja suojelemaan lapsen itseltään sekä kasvattajan turvallisuutta.

5.1.3 Tilanteen jälkeiset toimintatavat

Varhaiskasvatuksen henkilöstö mainitsivat että, miten he käsittelevät aggressiivista käyttäytymistä tilanteita jälkeen. Siinä vaiheessa, kun aggressiivisen käyttäytymisen tilanteisen jälkeen, varhaiskasvatuksen henkilöstö yleisesti kävivät tapahtumaa lapsen kanssa läpi. Lisäksi lapsen kanssa keskustelussa

varhaiskasvatuksen henkilöstö voi pyrkiä ymmärtämään lapsen tekoa ja sovittaa lasten kanssa sopivista toimintatavoista vastaavissa tilanteissa.

Se riippuu hyvin paljon lapsesta, miten lapsesta voi toimia. Mutta minun kokemukseni on ainakin se, että kun lapsi on sen verran iso, sitten keskustelemme asiaa läpi, vähän sanotaan, mitä tunteita? mitä takia lapsi käytetty nain? (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 1)

Toiminnan jälkeen rauhoittuminen on ensiksi. Kun lapsi on jo rauhoitettu, voimme keskustella tilanteesta. Mitä tapahtui? Miltä sinusta tuntui? Mikä voi auttaa sinua parhaiten rauhoittumaan? Miten voit aikoa toimia seuraavalla kerralla vastaavassa tilanteessa? Sitten keksitään toisia keinoja, että kun suututaan, mitä muita voi tehdä kuin alkaa lyödä tai potkia. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 3)

Varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan aggressiivisen lapsen käytökseen liittyvän keskustelu tuntui tärkeältä, silloin aikuiset ja lapset saattavat yhdessä miettiä vaihtoehtoisia tapoja reagoida raivoon. Lisäksi, varhaiskasvatuksen henkilöstö tuntui että, keskustelun pitää yleensä tapahtuu, kun lapsi on jo rauhoittunut.

(...)sitten halaa, ja sitä kiitetään. Jos lapsi on rauhoitettu ja toteutti, pitää muistaa aina toimii ja puhuu positiivista lapselle. (...) muistetaan aina positiivinen kannustus, sitten positiivisesti lapsen kanssa kiittää. Tämä poika, hän alkaa tosi paljon halata, kun minä halaan aina. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 2)

Varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan halaaminen ja miellyttävä puhu tunnuttiin hyvänä tilanteiden jälkeisenä toimintatapana. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kävivät tilannetta läpi lapsen kanssa ja kuuntelivat lapsen kokemusta sekä juttelivat kärsivällisesti, rauhallisesti ja mukavasti.

5.2 Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukeminen aggressiivisesta käyttäytyvää lasta varhaiskasvatuksessa

Tutkimuksen tuloksessa tarkastellaan varhaiskasvatuksen henkilöstön tukeminen aggressiivisesta käyttäytyvää lasta varhaiskasvatuksessa. Taulukossa esitetään varhaiskasvatuksen henkilöstön käyttämiä tukemisia keinoja työpaikalla.

Taulukko 2

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukeminen

Pedagogiset keinot	Vuorovaikutus	Yhteistyö
<ul style="list-style-type: none"> • Pienryhmätoiminta • Siirtymätilanteiden tukeminen • Ohjeiden antaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunnesäätelyn opettaminen • Empatian näyttäminen • Myönteisen juttelu • Positiivinen palautteet 	<ul style="list-style-type: none"> • Ammattikasvattajien välinen yhteistyö • Vanhempien kanssa yhteistyö

Ensimmäisenä käsitellään varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagogiset keinot aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa, jotka olivat pienryhmätoiminta, siirtymätilanteiden tukeminen ja ohjeiden antaminen. Lisäksi vuorovaikutukset aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa jaettiin lapsen tunnesäätelyn opettamiseen, empatian näyttämiseen, myönteisen jutteluun ja positiivisen palautteen. Viimeisenä tarkastellaan yhteistyötä, jotka sisältyivät vanhempien kanssa yhteistyö ja ammattikasvattajien välinen yhteistyö (Taulukko 2).

5.2.1 Pedagogiset keinot aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa

Varhaiskasvatuksen henkilöstö mainitsivat, että aggressiivisen käyttäytyminen voi ehkäistä pedagogisen keinoilla. Ennaltaehkäisevistä toimintatavoista on korostettu usein pedagogisen toiminnan suunnittelussa. Varhaiskasvatuksen henkilöstönä mainittiin aikuisen läsnäolo, turvallisen takaaminen, pienryhmissä toimiminen sekä siirtymätilanteiden tukeminen ja ohjeiden antaminen siten, että lapsi saa tarpeeksi tukea.

(...) Pienryhmätoiminta ja tietysti se ennakoitiin tietty lapsen kohdalla. Kun tietää että, lasta käyttäytyy muita lapsen kohdalla aggressiivisesti, sitten täytyy koko aikaa aikuisen seurata tilannetta, ei voi jäädä yksin, just vahan ennakoitiin tilanteita. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 1)

Ammatillisesti tukea... just näin, me tulemme ihan kahdesta tänne tekemään tehtäviä, eli aikuisen kanssa jos ei onnistuu isossa lapsiryhmässä. Tilanne on mahdollisimman rauhassa, jos onnistuu sillä tavalla, että menee toiseen huoneeseen missä ei ole ketään muita. Yritän rauhoittaa lapsi, että hän pystyy keskittymään näihin tehtäviin. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 2)

Ennakointia, ennakointia ja ennakointia! Ennakointi on aina hyvä. Siirtymätilanteessa ohjataan lapsesta rauhallisesti, ja sitten otetaan tuon kello käytetty. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö näytti Time-Timer.) Tänään esimerkiksi, ruokailussa sanoo, että sinulla on kolme minuuttia aikaa, sitten kun kello soi, aloittaa siivoamisen. Ennakoidaan lasten toimintaa, jos tietää että, lapsella on haasteet. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 3)

Ensimmäisessä esimerkissä varhaiskasvatuksen henkilöstö kertoi sitä, lapset, joilla on aggressiivisen käyttäytyminen, on kiinnitetty erityistä huomiota ja aikuinen olla hänen lähellään ja tarpeen vaatiessa valmiina tukemaan. Toisessa esimerkissä varhaiskasvatuksen henkilöstö mainitsi, että lapsi vietiin tarvittaessa toiseen huoneeseen tekemään tehtäviin, jos toiminta ei ole sujunut, koska aggressiivisesta käyttäytyvää lapsi ärsyyntyy erilaisista aistiärsykkeistä helpommin. Viimeisessä esimerkissä varhaiskasvatuksen henkilöstö kuvaili sitä, miten arjen toiminnot ennakoidaan lapsen tarpeen näkökulmasta. Ehkäisevänä toimintatapana varhaiskasvatuksen henkilöstö mainitsivat myös Time-Timer. Varhaiskasvatuksen henkilöstö pyrkii suunnittelemaan ja ohjaamaan siirtymätilanteita sekä käyttää Time-Timer, joilla on ajan raja vähenemään aggressiivisen käyttäytymisen.

5.2.2 Vuorovaikutus aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa

Vuorovaikutustaitoja on tärkeä aggressiivisissa tilanteissa. Hyvänä vuorovaikutuksena hyödynnettiin lasten emotionaaliseen hyvinvointia ja tunnesäätelyn tukemista sekä käyttäytymistä tukemista. Lapsen tunnesäätelyn tukemista, kuten tunteiden tunnistamisen ja nimeämisen harjoittelua sekä tunteiden hallitsemista harjoittelemista, mainitsevat montaa kertaa varhaiskasvatuksen henkilöstön vuorovaikutuksen tukemisessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kuvailee, kuinka he käyttävät tunnekortteja ja tunnetaitojen peliä, joilla opettelee lasta tunteiden nimet ja miltä tunne tuntuu.

Ihan yleisesti, meillä on paljon käytössä tunnekorttia ja kaveritaitoja erilaisilla kuvilla, mistä lapsi kertoo mitä kuvassa tapahtuu ja miltä tuntuu. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 1)

Me käytämme tunnekorttia ja erialista tunnetaitojen peliä, sillä käytetään erilaista tunteita läpi ja keskustellaan niistä. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 2)

Vuorovaikutuksen avulla lapsi kykenee ilmaisemaan tunteita helpompaa. Hyvään vuorovaikutukseen kuuluvat myös varhaiskasvatuksen henkilöstön maiminat rakkaudesta, empaattisuudesta, myönteisen äänensävyä ja positiivisesta palautteesta kuten palkitsemisesta siten, että lapsi saattaa tuntuu arvokkaalta ja rakastetulta.

Minun toimintamallini on niin: yritän tehdä näin (varhaiskasvatuksen henkilöstö 1 näytti halaamisen ilmaisu liikkeellä) ja kysyin, mitä hätää? mitä kiukuta? mitä suututaan? Miltä sinusta tuntuu? Sitten neuvotellaan, keskustellaan ja puhutaan. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 1)

Aikuisen rauhallisuus on myös tärkeä. Aikuinen pystyy niissä tilanteissa näkemään enemmän. Pysyy itseen rauhallisena siinä hetkessä. Kun lapsi on jo rauhoitettu, voimme keskustella tilanteesta. Lapselta kysyä, teetätkö että, peleissä on aina joku voittaa ja joku häviää. Tullaan vielä toisia parempia peliä ja ensi kerralla yritetään parhaan. Aina yritän saada lapsen tuttu sellaisia pettymyksiä. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 3)

Esimerkeissä tilanteissa tulee esille, että varhaiskasvatuksen henkilöstö korosti aikuisten rauhallisuutta ja lasta auttavia ajatuksia epäonnistumisen hetkellä, joissa empatia näyttää suurta roolia vuorovaikutuksessa.

Mulla on aina mieltä, että lapselle on tärkeää saada positiivista palautetta ja rakkautta. Se on kaikista tärkein. Yksi päivänä hän tuli tosi reippaasti ulkoa sisään, monesti hän jää sinne, minä heti kiitti kovasti ja näytin peukaloa sekä taputin. Minun mielestäni on tärkeää, että mahdollista enemmän positiivista ja vähemmän negatiivista. Positiivinen ilmapiiri ja palaute sekä rakkaus ovat erittäin tärkeitä. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 2)

Palkimiset on myös hyvän tapaan. Lapsilla voi tarran palkinto tai sitten kuin meillä on esimerkiksi, papukaija merkkiä saa kun toimii hyvin. Esimerkiksi, kun Time-timer on käytössä, lapsi toimii jo ennen sovittu ajan ja toimii ihan ohjeiden mukaan, sitten sanon että, menee tänään hyvin, saat tämä. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 3)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö kuvailivat esimerkeissä, että pyrkii olemaan mukavaa ja lämmintä vuorovaikutuksessa, jossa ruokkii lasten myönteistä käyttäytymistä antamalla positiivisen palautetta ja palkitsemiset lapselle. Yhteenvetona todettakoon, että haastatteleman varhaiskasvatuksen henkilöstön vuorovaikutustapoja ovat yleensä lämmin ja rauhallinen, joilla pyrkii kuuntelemaan ja ymmärtämään lasta sekä tunnistamaan lapsen ja vastaamaan tarpeita.

5.2.3 Yhteistyö aggressiivisesta käyttäytyvää lapsen tukemisessa

Vanhempien kanssa yhteistyö sekä ammattikasvattajien välinen yhteistyö ovat tärkeä aggressiivisesti käyttäytyvien lasten tukemisessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö painottivat, että työyhteisö tarjotaan tuen merkitystä, kuten työyhteisön ja tiimin yhteiset säännöt, tiimin kanssa tilanteiden käsittely sekä toimintatapojen jakaminen ja pohdinta. Lisäksi usein on hyödyllistä, että tukena on varhaiskasvatus erityisopettaja sekä ammattiapua.

(...)Sitten tukea myös voi olla erityisopettaja ja neuvola sekä sellaista suuri verkosto, jotta tehdään yhteistyötä. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 1)

Meillä on päiväkodissa sen hyvän puolen, että meillä on 6 eskariryhmästä aikuista. Me aina keskustelemme siitä, miten on hyvä toimintamalli hänelle, kun pitää tuntea lapsia. Mistä lapsi aina käyttäytyy aggressiivisesti? Mistä hän suuttuu? Tiimissä haetaan sopiva toimintamallia. Jos mene niin pitkälle, kun emme vielä saa apua. Sitten otetaan varhaiskasvatus erityisopettajan yhteyttä, sitä kautta haetaan vielä ammattiapua, esimerkiksi, neuropsykologinen tutkimus. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 2)

Ensin me keskustelemme tiimissä, ja kaikki sanoo omia mielipiteitä. Ja sitten otetaan varhaiskasvatus erityisopettaja yhteyttä. Meillä saada hyvä apua muilta ammattilaisilta. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 3)

Aggressiivisesta käyttäytyvää lasta tarvitaan paljon tukea, siis varhaiskasvatuksen henkilöstön rooli toimivan työtiimin rakentamisessa on suuri. Tiimin yhteishenki on kunnossa ja jokaisella työntekijällä on hyvä olo. Varhaiskasvatuksen henkilöstö lisäksi mainitsivat erityisesti, että aggressiivisesti käyttäytyvien lapsille yhteistyö vanhempien ja varhaiskasvatusympäristön välillä on yksi tärkeimmistä tekijöistä.

Vanhempien kanssa yhteistyötä on tosi tärkeä. Meillä on yleensä hyvä yhteistyö vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 1)

Yleensä meillä on todella hyvä yhteistyö. Aina mitä paremmin yhteistyötä vanhempien kanssa toimivat, mitä paremmin apua lapset saavat. Se on meidän yhteistyömme ja lapsen pitää saada tukea. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 2)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja vanhemmat tekevät yhteistyötä, joka auttaa huomioimaan lapsen erityistarpeet ja yhdessä laatimaan suunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö toiselta mainitsi negatiivista kokemusta yhteistyöstä vanhempien kanssa. Rehellinen palautetta on tärkeää, vanhempien välillä yhteistyötä kuitenkin koettiin myös haastavana asiana, joissa tilanteissa.

Kaikki vanhemmat eivät halua. Se on harmi. Meillä on kaikki apua tarjolla, mutta tämä poika, hänen vanhempiansa kanssa ei ole hyvää yhteistyötä. Hänen vanhempansa ei halua ja hän ei näe oman lapsesta mitään. Hänen ajattelussansa on, että me emme osaa pojan kanssa toimia. (Varhaiskasvatuksen henkilöstö 2)

Ongelmia yhteistyössä tullaan silloin, kun varhaiskasvatuksen henkilöstöllä ja lapsen vanhemmilla oli erilainen näkökulma lapsen tilanteesta.

6 POHDINTA

Seuraavaksi esitetään tutkimuksen tuloksia tiivistetysti, pohdin niihin liittyviä johtopäätöksiä ja vertailen tutkimuksen tuloksia edelliseen tutkimukseen. Tämän jälkeen arvioin tutkimuksen luotettavuutta ja jatkotutkimus mahdollisuuksia. Haastattelin kolmea kokenutta varhaiskasvatuksen henkilöstönä. Tutkimusmenetelmänä oli kvalitatiivinen tutkimus.

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tutkimuksen ensimmäisen tavoitteena oli selvittää, millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä työssä. Tutkimuksen avulla pyrittiin löytämään varhaiskasvatuksen henkilöstön kohtaamat lasten aggressiivisen käyttäytymiset ja kokemukset rauhoittumista aggressiivisen käyttäytymisen tilanteita. Tutkimus osoitti, että haasteet ovat erittäin moniulotteisia, kun lapsiryhmässä on aggressiivisesta käyttäytyvää lapsi.

Tämän tutkimuksen yhdestä keskeisimmästä tuloksesta ilmene varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemukset aggressiivisesti käyttäytyvistä lapsista. Kaikki haastateltavaa on kokenut lapsen aggressiivista käyttäytymistä ja tuntunut aggressiivisen lapsen käytöksen määrään lisääntyneen. Opettajien ammattijärjestön OAJ:n tekemässä työolobarometrissa (2019; 2021) selvittää myös että, varhaiskasvatuksessa henkilöstön kokeman väkivallan määrään lisääntyneen edelleen. Lapsi käyttäytyi aggressiivisesti aikuista kohtaan kun varhaiskasvatuksen henkilöstö yritti puuttua lasten epäsuosiollisen tilanteeseen. Haastateltavien vastausten perusteella lasten aggressiivinen käyttäytyminen päiväkodissa on fyysistä sekä sanallista, joka tutkimuksessa näyttäytyi erityisesti tavaran heittämisenä, lyömisenä ja huutamisena. Tämä on tullut esiin jo aiemmin esimerkiksi Riihosen ja Koskisen (2020, s.13, s. 21–22) ja Alijokin ja Pihlajan (2017, s. 270–271) sekä Derelin (2020, s. 229–230) tutkimuksissa.

Toisena tärkeänä tuloksena tutkimus tuo siihen, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö toimivat aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisissa.

Useimmiten varhaiskasvatuksen henkilöstö ensiksi puuttuivat lasten aggressiivisen käyttäytymiseen rauhoittavan puheella. Henkilöstön mukaan aggressiivisen lapsen kohtaamisessa toimii rauhallisemmin ja keskustelee useammin, jotta varhaiskasvatuksen henkilöstö saisi lapsen huomion ja loppui hänen käyttäytymistensä. Lapsen muualle viemistä myös mainittiin usein haastatellussa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö koettiin tehokkaampaa keinoa että, aggressiivisesti käyttäytyvän lapsi siirtyi toiseen paikkaan rauhoittumaan myös turvamaan muiden lasta. Yhteneväisyyttä tämän tutkimustuloksen kanssa löytyy myös siitä, että Ahosen (2017) ja Cacciatoren (2007) kirjallisuudessa.

Riihonen ja Koskinen (2020, s. 222–225) tuovat esille, että fyysisen rajoittaminen keino, eli kiinnipito, joka johtui aggressiivisen käyttäytymisen loppumiseen, kun lapsi saattoi olla väkivaltaista käyttäytymistä toista lasta tai aikuista kohtaan. Tutkimuksen tuloksesta nousi esille myös samaa näkökulmaa. varhaiskasvatuksen henkilöstö tuntuivat että, kiinnipidon avulla voi rauhoittaa rai-voava lasta, joilla on tunnehallinnat ongelmat. Varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan, että kiinnipito on pakkokeino tilanteessa, jossa ei ole muita vaihtoehtoja. Lisäksi Riihonen ja Koskinen (2020, s. 222) selittävät, että turvallisen fyysisen kiinnipitoa tarvitaan osaamista ja koulutusta, mitä ei ole maininnut tässä tutkimustuloksessa.

Tutkimuksen toisen tavoitteena etsittiin erilaista tukea aggressiivisesta käyttäytyvää lasta päiväkodissa sekä mahdollisia toimintatapoja ehkäistä aggressiivisen käyttäytymistä. Tutkimuksessa selvisi, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on erilaisia pedagogiset toimintatapoja. Pienryhmätoiminta sekä siirtymätilanteiden tukeminen ja ohjeiden antaminen ovat Ahosen (2017) sekä Alijokin ja Pihlajan (2017) tutkimuksissa mainittuja pedagogisia suunnittelua ehkäisemiseksi ja niihin ennakoimiseksi. Haastateltavien vastausten perusteella, että pienryhmätoiminta ja siirtymätilanteiden ennakkointia olivat tärkeämmät pedagogiset keinot, jotka säätivät vähentää lasten ärsykkeiden määrää, auttaa lasta hallintamaan oman tunneita sekä ennaltaehkäistä aggressiivisen käyttäytymistä. Opetushallituksen (2022) mainittuna työtapoja kuten haasteiden

ehkäiseminen pedagogiset keinot, tukevat lasten hyvinvointia inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ja huomioivat lapsen tarpeen.

Tutkimustulokset selvisivät, että vuorovaikutustaitoja on tärkeä aggressiivisissa tilanteissa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö korostuivat emotionaalisen kehityksen tukemista. Kolme haastateltavaa mainitsivat että, vuorovaikutus toimii tärkeän rooli lapsen sosiaalis-emotionaalisen taiton kehittymisessä ja lasten aggressiivisesti käyttäytymisen kohtaamisessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan hyvässä vuorovaikutuksessa esimerkiksi opettaa ja kehittää lapsen tunnesäätelyä, jutellaan lapsen kanssa myönteisen äänensävyllä sekä annetaan positiivinen palautteita ja palkintoa lapsille. Samoin Ahosen (2017) tutkimuksessa myös korostivat varhaiskasvatuksen henkilöstön vuorovaikutustaidot päiväkodissa ja lisäksi painottivat, että vuorovaikutuksen laatu ja positiivinen palauteet ovat tärkeät tukemisia haastavissa kasvatustilanteissa. (Ahonen, 2017, s. 74–77; s. 87–89; s. 204–211). Lisäksi Riihonen & Koskinen (2020, s. 180–181) korostivat aikuisen myönteisen palautteita ja lapsen palkitsemista. Samasta ajatusta kävi tähän tutkimukseen osallistuneista varhaiskasvatuksen henkilöstöstä, että positiivisen kannustaa aina tukea ja auttaa lasta.

Yhteistyö työntekijöiden ja vanhempien välillä sekä ammattikasvattajien keskinäisellä yhteistyöllä mainittiin haastattelussa aggressiivisesti käyttäytyvien lasten tukemiseen. Haastateltavat mainitsivat että, tiimissä sopiin säännöt ja tavat toiminnot, jotta ilmapiiristä saada mahdollisimman turvallista ja toisia kunnioittavaa. Tämä on tullut esiin jo aiemmin Riihosen ja Koskisen (2020, s. 261–263) sekä Ahosen (2017, s. 252–253) kirjallisuudessa. Tutkimuksesta selvisi myös se, että varhaiskasvatuksen henkilöstö kokivat, että työssä viihtymiseen ja jaksamiseen on huomattava. Yhteisön positiivinen, avoin ja kannustavan ilmapiiri, sekä työyhteisössä yhteiset säännöt, toimintatapojen jakaminen ja pohdinta ovat merkittävä vaikutusta aggressiivisesti käyttäytyvien lasten tukemisessa. Myös Ahonen (2017, s. 252–255) nostavat esiin, että työntekijältä saa työhön tukea sekä työkavereilta että muilta ammattilaisilta. Tässä tutkimuksessa nousi esille myös samaa näkökulmaa.

Lisäksi henkilöstön ja vanhempien yhteistyö on tärkeä aggressiivisesta käyttäytyvästä lasten tukemiseksi. Yhteistyössä huomioidaan perheen moninaisuutta ja sitoutetaan lapsen terveen ja turvallisen kasvuun sekä kehityksen edistämiseen lapsen yksilöllisen tarpeen mukaisesti. (Riihonen & Koskinen, 2020, s. 261–263.; Huttunen, 2019, s. 93–94.) Samoin haastattelussa varhaiskasvatuksen henkilöstö uskoivat että, vanhempien kanssa yhteistyö saattaa laatia yhteisen suunnitelmaa ja tukea lasta erityistarpeen mukaisesti. Toiselta Ahosen (2017, s. 245–246) mukaan varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokevat haastavia vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön, ja myös tätä tutkimuksessa on tuotu esille. Ajatuksena on, että vanhemmilla ei ole tarpeeksi luottamusta varhaiskasvatuksen henkilöstöön tai luottamus vähentyy kun lapsen tilanteesta noustiin eri mieltä. Luottamussuhde on tärkeä muodostetaan kun lapsen asioita tarvitaan ottaa puheeksi. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan huoltajien näkemyksiä ja mieltä (Opetushallitus, 2022).

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus liittyy yleensä kysymykseen tutkimuksen määränpäästä ja tarkoituksesta. Luotettavuuden arvioinnissa kannata käsitellä tutkimuksen kokonaisuutta, aineisto keruu sekä tutkimuksen tiedonantajaa ja tutkijan oman piirteet. Tutkijan tekemällä tulkinnalla on merkitys lopputulokseen. Tutkimuksen uskottavuutta liittyy tutkijan tulkintaan, eli vastaavatko tutkijan omat tulkinnat haastavien käsityksiä. Pysin analysoimaan kysymyksen vastauksia avoimesti ja objektiivisesti sekä ymmärtämään tutkittavia itsejään, mutta laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen luotettavuutta väistämättä huomioi tutkijan kehukseen ja tulkintaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s, 133–137.)

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli tutkia varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia koskien lapsen aggressiivista käyttäytymistä, mikä toteutui hyvin haastattelun kysymyksillä. Tämän laadullisen tutkimuksen pyritään ymmärtämään kokemuksia. Laadullisen tutkimuksen tuloksia on yksilöllisen kokemuksen tutkiminen tärkeää, sillä ne luovat syvempää ja laajempaa ymmärrystä

tutkittavasta ilmiöstä. Tulosta voidaan arvioida aineiston koon ja otantaan. (Patton, 2002, s. 581–584.) Mutta tämä tutkimus toteutettiin vain yhdessä päiväkodissa ja aineisto keruu vain alueesta, mikä heikentää sen yleistettävyyttä.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston riittävyys voi tarkastella saturaation eli tiedonantajien eivät luo tutkimusongelman kannalta enää uusia tietoja. Se tarkoittaa että sisällöllisesti samojen asioiden toistuminen aineistossa ei tuota enää uutta tutkimustietoa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 87.) Oman aineistossa ilmestyi saturaatiota jo pienellä otannalla, ja olen pyrkinyt huomioimaan siitä, että tekemät tulkinnat ovat linjassa sen kanssa, mitä haastattelijat ovat haastatteluissa sanoneet. Esimerkiksi, tutkimuksen ehto oli siitä, että jokainen varhaiskasvatuksen henkilöstö on kohdannut haastavaa käyttäytymistä työssä. Vaatimalla tutkittavia kuvaamaan oman kokemuksia käyttäytymistä pyrin varmistamaan, että aihe lähestyi kokonaisvaltaisesti ja parantui tutkimukseni vahvistettavuutta. Lisäksi tutkijana oman kokemattomuus heikentää tutkimuksen aineiston keruun luotettavuutta. Pysin kuvaamaan tarkasti aineiston analysointia, mitä tutkimuksen luotettavuutta parannetaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 124.)

Jatkotutkimushaasteita tuli esille varhaiskasvatuksen henkilöstön toimintatapoja aggressiivisesti käyttäytyvien lasten kohtaamisissa. Ehkäisen keinua esimerkiksi ennakointi ja pienryhmätoiminta näyttävät yhteen merkitystä tekijää aggressiivisen käyttäytymisen ehkäisemisessä. Ennakointi lasten toimintaa varhaiskasvatuksessa on tuttu toimintamalli, mutta olisi hyvä saada enemmän tietoa siitä, millainen ennakoinnin keino olisi toimivin ja tehokkain. Aggressiivisesta käyttäytyvästä lapsella on vaikea sietää yllätyksiä, siis tilanteita kannattaa lapsen kanssa ennakoida kielellisesti ja visuaalisesti. Miten ennaltaehkäisyä toteuttaa myös kaikissa mahdollisissa arjen tilanteissa?

Toisena jatkotutkimushaasteena tuon esille yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien välillä, joka näyttäytyi merkityksenä lasten tukemisessa. Haastavia tulee kun keskustellaan vanhempien kanssa negatiivista asioita lapsesta. Olisi hyvä saada tietoa että, millaisia tapoja toimivat parempia, jotta yhteistyö vanhempien kanssa sujuisi mahdollisimman hyvin. Mielenkiintoista olisi myös tutkia varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksen ja käyttämien

toimintatapojen välillä. Voisi kartoittaa laajemmalla otannalla varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia aggressiivisesti käyttäytyvien lasten määrästä varhaiskasvatuksessa ja selvittää varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia sekä toimintatapoja eri varhaiskasvatukseen suuntaavien lasten haastavaan käyttäytymiseen kohtaamiseen. Jatkotutkimuksia ajatellen, miten paljon varhaiskasvatuksen henkilöstö ovat kokeneet lapsen aggressiivista käyttäytymistä? Miksi kokemukset nousevat yleisempiä? Miten varhaiskasvatuksen henkilöstön toimintatapoja ovat lisääntyneet aggressiivisesti käyttäytyvien lasten kanssa koulutuksen kautta sekä kokemuksen kautta? Millaisia valmiuksia eri koulutuksesta tuovat aggressiivisesta käyttäytyvää lasta tukemisessa ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäisemisessä? Tämä tutkimus voisi tuoda uusia ideoita ja tarkempi toimiin.

LÄHTEET

- Ahonen, L. (2015). *Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto].
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/98158>
- Ahonen, L. (2017). *Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alijoki, A. & Pihlaja, P. (2017). *Pedagogiset rakenteet ja ratkaisut lasten erityisen tuen tarpeiden näkökulmasta*. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS Kustannus, 263–275.
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (2007). *Research for education: An introduction to theories and methods*. MA: Allyn & Bacon.
- Cacciatore, R. (2007). *Aggression portaat: opetusmateriaali kouluille Raisa Cacciatore*. Opetushallitus.
- Cacciatore, R., & Hurme, V. (2008). *Kiukkukirja: aggressiokasvattajan käsikirja-vauvasta kouluikään*. Väestöliitto.
- Card, N. A., & Little, T. D. (2006). Proactive and reactive aggression in childhood and adolescence: A meta-analysis of differential relations with psychosocial adjustment. *International journal of behavioral development*, 30(5), 466-480.
- Denham, S. A., Caverly, S., Schmidt, M., Blair, K., DeMulder, E., Caal, S., Hamada, H. & Mason, T. (2002). Preschool understanding of emotions: Contributions to classroom anger and aggression. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(7), 901-916.
- Dereli, E. (2020). Physical and Relational Aggressive Behavior in Preschool: School Teacher Rating, Teachers' Perception and Intervention Strategies. *Journal of Educational Issues*, 6(1), 228-252.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Hurme, H., & Hirsjärvi, S. (2001). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Lisäpainos. Yliopistopaino: Helsinki.

- Huttunen, S. (2019). Vanhemmat verkostoneuvottelussa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 8(1), 74-99.
- Kaltiala-Heino, R. (2013). Väkivaltakäyttäytyminen. Teoksessa: P. Nurmi (toim.) *Lapsen ja nuoren viha*. Jyväskylä: PS-kustannus, 71-107.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2010). *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*. Wsoy.
- Kronqvist, E. L. (2017). Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus, 10-28.
- Malminen, U. (2017). Päiväkoti palkkaa psykiatrisen sairaanhoitajan – lasten aggressiivinen käytös lisääntynyt. *Ylen uutiset*.
<https://yle.fi/uutiset/3-9912464>
- Nurmi, P. (2013). Lupa tunteisiin. Teoksessa P. Nurmi (toim.) *Lapsen ja nuoren viha*. Jyväskylä: PS-kustannus, 15-27.
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. Määräys OPH-700-2022. Opetushallitus.
- Opetusalan ammattijärjestö OAJ. (2019). *Opetusalan työolobarometri 2019*.
https://www.oaj.fi/contentassets/14b569b3740b404f99026bc901ec75c7/opetusalan_tyolobarometri_2019_nettiin.pdf
- Opetusalan ammattijärjestö OAJ. (2021). *Opetusalan työolobarometri 2021*.
https://www.oaj.fi/contentassets/14b569b3740b404f99026bc901ec75c7/oaj_opetusalan_tyolobarometri_2021.pdf
- Ostrov, J. M., & Keating, C. F. (2004). Gender differences in preschool aggression during free play and structured interactions: An observational study. *Social development*, 13(2), 255-277.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Riihonen, R., & Koskinen, M. (2020). *Kuinka kiukku kesytetään. Lasten aggressiivisuus*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rosqvist, L., Kokko, M., Kinos, J., Robertson, L., Pukk, M., & Barbour, N. (2019). Lapsilähtöinen pedagogiikka varhaiskasvattajien kanssa konstruotuna. *Journal of Early Childhood Education Research*, 8(1), 192-214.

- Röning, T. (2013). Aikuinen mallina ja vihan hallinnan opettajana. Teoksessa P. Nurmi (toim.) *Lapsen ja nuoren viha*. Jyväskylä: PS-kustannus, 149-161.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Turja, L. (2017). Oppimisen ja kehityksen haasteet. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. Tampere: Vastapaino, 145-162.
- Työterveyslaitos. (2015). *Stop väkivallalle kouluissa ja päiväkodeissa*. Helsinki: Työterveyslaitos. <https://news.cision.com/fi/tyoterveyslaitos/r/stop-vakivallalle-kouluissa-ja-paivakodeissa,c9712030>
- Varhaiskasvatuslaki, L. (2018). *Varhaiskasvatuslaki*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Viemerö, V. (2006). Aggressio ja aggressiivisuus. *Tieteessä tapahtuu*, 24(3), 18-22.
- Viitala, R. (2014). Jotenkin häiriöks: Etnografinen tutkimus sosioemotionaalista erityistä tukea saavista lapsista päiväkotiryhmässä. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research*, (501).
- Viitala, R. (2019). Inklusio ja inklusiivinen varhaiskasvatus. Teoksessa P. Pihlaja & R. Viitala (toim.) *Varhaiserityiskasvatus*. Jyväskylä: PS-kustannus, 51-77.
- Webster-Stratton, C., & Reid, M. J. (2010). Parents, teachers, and therapists using child-directed play therapy and coaching skills to promote children's social and emotional competence and build positive relationships. Teoksessa C. E. Schaefer (Ed.) *Play therapy for preschool children*. American Psychological Association, 245-273.

LIITTEET

Liite 1. HAASTATTELURUNKO

Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä varhaiskasvatuksessa?

1. Kuvaile omia kokemuksiasi/havaintojasi lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä varhaiskasvatuksessa?
2. Millainen käyttäytyminen on mielestäsi aggressiivista, kuvaile?
3. Millaisissa tilanteissa aggressiivista käyttäytymistä ilmenee, kerro esimerkkejä.
4. Miten toimit, jos aggressiivisen käyttäytyvä lapsi rauhatta, kerro esimerkkejä.

Miten aggressiivisesta käyttäytyvää lasta voidaan tukea varhaiskasvatuksessa?

5. Miten toimit, jos lapsi käyttäytyy aggressiivisesti?
6. Miten aggressiivisesti käyttäytyvää lasta voidaan pedagogisesti tukea?
7. Millaista tukea toivot aggressiivisen käyttäytymisen kohtaamiseen? tai miten kehittäisit aggressiivisen käyttäytymisen/kohtaamisen- toimintamalleja työyhteisössäsi

Vapaa sana, haluatko tuoda vielä jotain esille asiaan liittyen?

**Liite 2. Taulukko ”Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen henkilöstö ko-
kevat aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen kohtaamisessa?”**

Teema	Pelkistetyt ilmaisut	Alaluokka	Yläluokka
Varhaiskasvatuk- sen henkilöstön kokemukset ag- gressiivisesti käyttäytyvän lap- sen kohtaami- sessa	Purra, raapii, lyö ja pot- kii aikuista Rikkomista Vahingoittaa toista lasta Tavaran tai leluja heittä- minen	Fyysisen aggres- siivisen käyttäy- tyminen	Kohtaamat las- ten aggressiivi- sen käyttäyty- miset
	Haukutaan Huutaminen Sanallisen nimittely	Sanallisen aggres- siivisen käyttäy- tyminen	
	Rauhoittavan puhe Neuvotellen ja ohjaan lasta Toiseen paikkaan ja rau- hoittaa Kiinnipito	Sanallisen toimin- tatavat Fyysisen toimin- tatavat	Kohtaamisen toimintatavat
	Toiminnan jälkeen rau- hoittuminen on ensiksi Keskustella tilanteesta ja asiaa läpi Sovittaa lasten kanssa so- pivista toimintatavoista Halaa, ja sitä kiitetään Toimii ja puhuu positii- visti lapselle	Rauhallisuus Tilanteista kes- kusteltu Miellyttävä puhu	Tilanteen jälkei- set toimintata- vat

Liite 3. Taulukko ” Miten aggressiivisesta käyttäytyvää lasta voidaan tukea varhaiskasvatuksessa?”

Teema	Pelkistetyt ilmaiset	Alaluokka	Yläluokka
Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukeminen aggressiivisesta käyttäytyvää lasta varhaiskasvatuksessa	Pienryhmätoiminta Ennakointi tietty lapsen kohdalla Kahdesta aikuisen kanssa tekemään tehtäviä Siirtymätilanteessa ohjataan lapsesta Time-timer Aikuisen seurata tilannetta Suunnitteleminen ja ohjaaminen	Pienryhmätoiminta Siirtymätilanteiden tukeminen Ohjeiden antaminen.	Pedagogiset keinot
	Tunnekorttia Kaveritaitoja kuvilla Tunnetaitojen peliä Ymmärtämään lapsen tekoa Rakkaudesta ja empatiisuudesta Halaamisen ja kysyin, mitä hätää? Neuvotellaan, keskustellaan ja puhutaan. Kiitti kovasti ja näytin peukaloa sekä taputin Positiivinen ilmapiiri ja palaute sekä rakkautta Palkimiset Papukaija merkkiä	Tunnesäätelyn opettaminen Empatian näyttäminen Myönteisen juttelu Positiivinen palaute	Vuorovaikutus

	<p>Erityisopettaja Verkosto Ammattiapua Tiimissä haetaan sopiva toimintamallia Keskusteleminen Omia mielipiteitä sano- minen</p> <p>Hyvä yhteistyö vanhem- pien kanssa Vanhempien kanssa ei ole hyvää yhteistyö</p>	<p>Ammattikasvatta- jien välinen yhteis- työ</p> <p>Vanhempien kanssa yhteistyö</p>	<p>Yhteistyö</p>
--	---	---	------------------

Liite 4. JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO AVOIN YLIOPISTO

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Olen opiskelija Jyväskylän yliopiston avoin yliopistossa ja teen (VKTA4200) 9 op proseminaari työtä eli työntekijöiden kokemusta ja tukemisesta lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuksen nimi ja rekisterinpitäjä

Tutkimuksen nimi: "Ennakointi, ennakointi ja ennakointi!" - Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä ja sen tukemisesta varhaiskasvatuksessa

Rekisterinpitäjä: Beini Huang

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään mukaan Varhaiskasvatustieteen aineopintojen proseminaarityö (VKTA4200) 9 op kurssiin kuuluvaan tutkimukseen, jossa tutkitaan työntekijöiden kokemusta ja tukemisesta lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä varhaiskasvatuksessa.

Sinua pyydetään tutkimukseen, koska sinulla on hyvin kokemus päiväkodin haastavissa tilanteissa. Tutkimukseen osallistuu 3 varhaiskasvatuksen henkilöstöä.

Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen, milloin tahansa.

Tutkimuksen kulku

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä varhaiskasvatuksessa ja miten aggressiivisesta käyttäytyvää lasta voidaan tukea varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen aineisto kerätään puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla haastatteleamalla 3 varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Haastattelu kestää noin 10–15 minuuttia. Haastattelu tallennetaan äänitallenteelle. Tämän jälkeen se litteroidaan eli kirjoitetaan sanatarkasti kuitenkin siten, että tunnistetiedot on poistettu. Litteroitu aineisto tulee käyttöön tutkimuksen analyysi varten. Tutkimusaineistoa säilytetään, kunnes kurssi varhaiskasvatustieteen aineopintojen proseminaarityö (VKTA4200) on päättynyt, 31.10.2022 asti. Tämän jälkeen aineisto (äänitallenteet ja litteroinnit) hävitetään.

Tutkittavien vakuutusturva

Tutkittavat ja tutkimuksen tekijä on vakuutettu yliopiston vakuutuksilla.

Yhteystiedot

Beini Huang

**SUOSTUMUS OSALLISTUA Varhaiskasvatustieteen aineopintojen proseminarityö
(VKTA4200) 9 op:**

“Ennakointi, ennakointi ja ennakointi!” - Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä ja sen tukemisesta varhaiskasvatuksessa

Olen ymmärtänyt, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin milloin tahansa ilmoittaa, etten enää halua osallistua tutkimukseen, mutta siihen asti kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan hyödyntää tutkimuksessa.

Olen saanut riittävät tiedot tutkimuksesta ja henkilötietojeni käsittelystä siinä. Olen ymmärtänyt saamani tiedot ja haluan osallistua tutkimukseen.

Kokkola __.4.2022 _____(allekirjoitus) _____(nimenselvennys)

Yhteystiedot:
Beini Huang

Jos asiakirja on allekirjoitettu, se jää tutkimuksen vastuullisen johtajan arkistoon. Suostumusta osallistua tutkimukseen säilytetään tietoturvallisesti niin kauan kuin aineisto on tunnisteteellisessä muodossa. Jos aineisto anonymioitaan tai hävitetään suostumusta ei tarvitse enää säilyttää

Liite 5. JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO AVOIN YLIOPISTO

TIETOSUOJAILMOITUS TUTKIMUKSESTA TUTKIMUKSEEN OSALLISTUVALLE

Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016) 13, 14, 30 artikla)

Olen opiskelija Jyväskylän yliopiston avoin yliopistossa ja teen proseminarityö (VKTA4200) työntekijöiden kokemusta ja sen tukemista lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä varhaiskasvatuksessa ja miten aggressiivisesta käyttäytyvää lasta voidaan tukea varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen aineisto kerätään puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla haastattelemalla 3 varhaiskasvatuksen henkilöstöä.

1. Tutkimuksessa "Ennakointi, ennakointi ja ennakointi!" - Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä ja sen tukemisesta varhaiskasvatuksessa käsiteltävät henkilötiedot

Kyseessä on kurssiin varhaiskasvatustieteen aineopintojen proseminarityö (VKTA4200) kuuluva tutkimus aiheesta: "Ennakointi, ennakointi ja ennakointi!" - Varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia lasten aggressiivisesta käyttäytymisestä ja sen tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Tutkimus tehdään kevät 2022 aikana.

Tutkimuksessa Sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja:

Tämä tietosuojailmoitus annetaan tutkittavalle sähköpostite.

1. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa

Käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista, sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden (tietosuojain 4 §:n 3 kohta)

Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

Henkilötietojen suojaaminen

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu jakson suunnitelmaan ja jaksolla on vastuhenkilöt. Henkilötietojasi käytetään vain kurssitehtävää varten siten, että Sinua koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.

Tunnistettavuuden poistaminen

Suorat tunnistetiedot poistetaan suoja-toimena aineiston perustamisvaiheessa (pseudonymisoitu aineisto, jolloin tunnistettavuuteen voidaan palata koodin tai vastaavan tiedon avulla ja aineistoon voidaan yhdistää uusia tietoja).

Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot suojataan

käyttäjätunnuksella salasanalla käytön rekisteröinnillä kulunvalvonnalla (fyysinen tila) muulla tavoin, miten:

Tutkimuksesta on tehty **erillinen tietosuojan vaikutustenarvio**

Kyllä Ei, koska tämän tutkimuksen vastuullinen johtaja on tarkastanut, ettei vaikutustenarviointi ole pakollinen.

Tutkijat ovat suorittaneet tietosuoja ja tietoturvakoulutukset

Kyllä

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

Tutkimusrekisteri hävitetään (31.10.2022 mennessä)

Rekisterinpitäjä(t) ja tutkimuksen tekijät

Tämän harjoitustutkimuksen rekisterinpitäjä on: Beini Huang.

Kurssin varhaiskasvatustieteen aineopintojen proseminaariryö (VKTA4200)

Rekisteröidyn oikeudet

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin yliopisto ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittely on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Tietoturvaloukkauksesta tai sen epäilystä ilmoittaminen Jyväskylän yliopistolle

<https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/tietosuojailmoitus/ilmoita-tietoturvaloukkauksesta>

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: <https://tietosuoja.fi/etusivu>